



**UiT** Norges arktiske universitet

Fakultet for humaniora, samfunnsvitenskap og lærerutdanning

## **Sportsvasking**

En litteraturstudie

Kristian Skuland

Masteroppgave i strategisk ledelse og økonomi (MBA), STV-3910, desember 2023



## Forord

Da var jeg kommet til veis ende i dette masterstudiet i strategisk ledelse og økonomi. En vei som har vært litt humpete og hvor fremdriften underveis stoppet litt opp – hovedsakelig på grunn av at det kom et par småbarn til verden.

Jeg bestemte meg for at 2023 skulle bli året da masteroppgaven skulle leveres. At året også skulle inneholde kjøp av nytt hus med påfølgende flytting samt bytte av jobb gjorde definitivt ikke jobbing med masteroppgave noe lettere, men i år skulle den leveres.

Jeg vil takke min kone, Eva, som har tatt seg av hus og hjem og barna litt ekstra slik at jeg har fått tid og mulighet til å jobbe med oppgaven og for oppmuntrende ord underveis.

Jeg vil også takke barnas besteforeldre som har stilt opp og avlastet med barnepass, det har vært gull verdt.

Til slutt vil jeg takke min dyktige veileder, Hilde Marie Pettersen, for at hun ga meg den veiledningen jeg trengte for å komme i mål med min masteroppgave. Takk for raske svar, gode råd og oppmuntring som motiverte meg til videre arbeid

# Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	1
2	Metodisk tilnærming og datamateriale.....	4
2.1	Innledning.....	4
2.2	Valg av metode.....	4
2.3	En litteraturstudie.....	4
2.4	Definere forskningsspørsmål.....	6
2.5	Utvalg av litteratur.....	7
2.6	Datainnsamling.....	9
2.6.1	Litteratursøk.....	9
2.6.2	Dataoppsummeringstabell.....	13
2.6.3	Inndeling av data og spørsmål i dataoppsummeringstabellen.....	14
3	Presentasjon av forskningen.....	15
3.1	Innledning.....	15
3.2	Litteraturoversikt.....	15
3.3	Sentrale trekk ved litteraturen.....	17
3.4	Presentasjon og diskusjon av litteraturbidrag.....	19
3.4.1	Hva kjennetegner definisjonene av sportsvasking som er brukt i litteraturen?..	19
3.4.2	Hvilke ulike typer sportsvasking har blitt identifisert i litteraturen og hvilke konkrete hendelser/aksjoner/arrangementer er forsket på?.....	24
3.4.3	Hvordan har forskningen bidratt til å forstå årsakene til sportsvasking?.....	30
4	Oppsummerende refleksjon over litteraturen.....	33
5	Referanseliste.....	38
	Vedlegg.....	40

## Tabelliste

Tabell 1 - inklusjons- og eksklusjonskriterier .....	10
Tabell 2 - søkeord og -treff .....	11
Tabell 3 - oversikt over artikler/avhandlinger i litteraturutvalget .....	16
Tabell 4 - type litteratur og metode .....	18

# 1 Innledning

Teamet for denne oppgaven er «sportsvasking». Gjennom en rekke nyhetsartikler har populærmedia vært sterkt delaktig i å sette dette begrepet på agendaen. I 2021 ble verbformen, «å sportsvaske», kåret til «årets ord» av Språkrådet i Norge (Språkrådet, 2021). Rekken av eksempler på forsøk på sportsvasking blir stadig lengre og Qatars arrangering av fotball-VM i 2022 er blitt kategorisert som «den største sportsvaskingsbegivenheten i historien» hvor det påståtte målet var å skape en avledning fra oljestatens mange menneskerettighetsbrudd (Fruh et al., 2023).

Et drøyt år i forkant av fotball-VM i Qatar, i oktober 2021, ble den engelske klubben Newcastle United kjøpt opp av et konsortium hvor majoritetsholderen (med 80 % av aksjene) var det statlige saudiarabiske investeringsfondet (PIF). Newcastle er en tradisjonsrik klubb som holder til på det øverste nivået i det engelske ligasystemet, bedre kjent som Premier League, som av mange ansees som den mest populære sportsligaen i verden. Saudi-Arabias oppkjøp av Newcastle føyde seg inn i rekken av tilsvarende overtagelser hvor fotballklubber blir kjøpt opp, eid og kontrollert av stater. Allerede i 2011, ti år før Saudi-Arabias overtagelse av Newcastle, ble den franske hovedstadsklubben Paris Saint-Germain (PSG) det første store eksempelet på en statseid klubb da den ble kjøpt opp av Qatar Sports Investments, et datterselskap av Qatars statlige investeringsfond (Roslender, 2023).

Videre ble Manchester City overtatt av Abu Dhabi-styrte City Football Group i 2013, som i praksis betød at de ble underlagt kontroll av staten De Forente Arabiske Emirater. I etterkant av overtagelsen har Manchester City gradvis vokst frem som en stormakt i fotballsammenheng og ansees som ledende både kommersielt og sportslig.

Det er flere likhetstrekk mellom de nevnte statene Qatar, Saudi-Arabia og De Forente Arabiske Emirater. De kan alle sies å ha et «frynsete rykte» (sett fra den vestlige delen av verden) og har et internasjonalt søkelys på seg for brudd på menneskerettigheter, for et problematisk kvinnesyn og for bruk av tortur og henrettelser som straffemidler (Skey, 2023). Felles for landene er også massiv rikdom hvorav mesteparten av kapitalen stammer fra storstilt eksport av olje og gass. Den enorme inntjeningen har ført til formidable statlige formuer og deler av dette er investert videre i globalt anerkjente fotballklubber. Man finner også klare fellestrekk i viljen til å investere tungt i klubbens videre utvikling og vekst (Roslender, 2023).

De nevnte tilfeller av staters investering i fotballklubber og mesterskap er blitt stemplet som en del av en nøye uttenkt strategi – en strategi som går ut på å promotere, forbedre og «vaske» sitt rykte og omdømme. Denne strategien er blitt kjent som «sportsvasking» og defineres av Store Norske Leksikon på følgende måte:

«Sportsvasking er en betegnelse som brukes når en stat arrangerer, sponser eller tar eierskap til høyprofilerte sportsbegivenheter eller sportsorganisasjoner, i den hensikt å avlede oppmerksomheten fra forhold som den samme staten er under sterk kritikk for, især brudd på menneskerettighetene eller forbrytelser mot menneskeheten.» (Sæle, 2023).

Det er imidlertid ikke kun innenfor fotballens verden at man finner eksempler på staters involvering og påvirkning på sport og sportsarrangementer. Mange trekker frem arrangering av OL (de olympiske leker) når de skal rette søkelyset mot land og stater som har enkelte «omdømme-utfordringer» eller som ønsker å styrke sin internasjonale status (Kolden, 2022). Menneskerettighetsorganisasjonen Amnesty International har pekt på hvordan Kina kontinuerlig og systematisk bryter menneskerettighetene og kontrollerer sin egen befolkning gjennom henrettelser, overvåkning, sensur og diskriminering av minoriteter. På samme tid vil mange forbinde Kina med arrangering av olympiske leker. Landet har i nyere tid arrangert både sommer-OL (i 2008) og vinter-OL (i 2022) (Jirouchova, 2022).

Sportsvasking har nære paralleller til det mer etablerte begrepet *grønnvasking* som, på lik linje med sportsvasking, er en strategi for å forbedre/vaske sitt omdømme. I tilfellet grønnvasking handler det om å fremstå som mer miljøvennlig. Julie Høie Nygaard (2020) har skrevet en masteroppgave om hvordan energiselskapet Equinor kommuniserer og handler når det gjelder bærekraft i klimasammenheng og det diskuteres i oppgaven hvorvidt Equinors kommunikasjonsstrategi kan være en form for grønnvasking (Høie Nygård, 2020).

Gjennom MBA-løpet har jeg som student vært gjennom en rekke ulike emner og innenfor organisasjons- og omdømmefagene har jeg blant annet blitt kjent med ny-institusjonell teori, omdømmeteorier og begreper som omdømmehåndtering, varemerkebygging, storytelling og så videre. Gjennom henholdsvis sportsvasking og grønnvasking tar man i bruk ulike virkemidler for å fremstille seg selv og sine aktiviteter som å være i tråd med omgivelsenes forventninger. Man (organisasjoner, personer eller stater) kan dermed få legitimitet ved for eksempel å bli assosiert med noe (eller noen) som oppfattes positivt. Dette er et nøkkelresonnement innenfor ny-institusjonell teori (Kvåle & Wæraas, 2017). Felles for begreper som omdømmehåndtering

og varemerkebygging er at de dreier seg om ideer og grep som tar sikte på å fremstille organisasjoner på en mest mulig positiv måte overfor forskjellige aktører i deres omgivelser (Røvik, 2016). Sett i perspektiv av disse teoriene og begrepene er det fristende å omtale sportsvasking som en slags ekstrem form for omdømmehåndtering.

Olympiske leker, fotball-VM og Premier League er arenaer som fenger og fanger interessen til et enormt stort publikum og nedslagsfeltet er massivt. Aktører som navigerer i dette landskapet og som legger opp strategien for investeringer rettet mot dette markedet må sies å operere på den høyeste delen av skalaen. For det norske folk kan dette «sirkuset» kanskje virke fjernt og det er mulig idéen om sportsvasking er fremmed. Likevel kan det være man finner eksempler på beslektede påfunn og forsøk på å oppnå påvirkningskraft og «goodwill» gjennom sport også her i «lille Norge». I 2023 skiftet Alfheim stadion i Tromsø navn til Romssa Arena – «Tromsø sin arena» på nordsamisk, etter å ha blitt solgt til Troms Kraft på grunn av klubbens økonomiske utfordringer. Enkelte mener at kraftselskapet har en egeninteresse knyttet til vindkraftutbygging i samiske områder og at endringen av stadionnavnet er en form for sportsvasking (iTromsø, 2023).

Hovedeksemplene som det vises til forteller om en storstilt satsning hos enkelte stater og en oppskalering i innsatsen for å få innpass i sport og for å promotere den enkelte stats interesser gjennom sport.

«Fenomenet» sportsvasking har blitt løftet opp gjennom populærmedia de siste årene og jeg er nysgjerrig på hva som eksisterer av *forskningslitteratur* på området. Gjennom denne oppgaven ønsker jeg å dykke inn i denne litteraturen og med bakgrunn i en litteraturstudie er formålet med oppgaven å få svar på følgende spørsmål:

1. Hva kjennetegner definisjonene av sportsvasking som er brukt i litteraturen?
2. Hvilke ulike typer sportsvasking har blitt identifisert i litteraturen og hvilke konkrete hendelser/aksjoner/arrangementer er forsket på?
3. Hvordan har forskningen bidratt til å forstå årsakene til sportsvasking?

I neste kapittel vil jeg presentere min metodiske tilnærming og fremgangsmåten for innsamling av datamateriale. Deretter vil jeg i det påfølgende kapittelet presentere forskningen og diskutere funnene. Det siste kapittelet i oppgaven er viet til en oppsummerende refleksjon over litteraturen.



## 2 Metodisk tilnærming og datamateriale

### 2.1 Innledning

I dette kapittelet vil jeg gjøre rede for mitt valg av metode og innsamling av datamateriale. Til å begynne med begrunner jeg valget av litteraturstudie som metodisk tilnærming. Videre gjøres det rede for forskningsspørsmålene som er definert. Deretter forklares det hvilke utvalgsriterier som ligger til grunn før prosessen for datainnsamling og litteratursøk presenteres. Til sist gis det en oversikt over dataoppsummeringstabellen som er benyttet for å strukturere informasjon og data fra de utvalgte publikasjonene.

### 2.2 Valg av metode

For å adressere min problemstilling har jeg valgt å gjennomføre en litteraturstudie som forskningsmetode. Jeg søker etter innsikt i fenomenet sportsvasking, samtidig som jeg er klar over at sportsvasking som et forskningsfelt er å regne som veldig nytt. Som jeg vil gjøre rede for i seksjonene under, vil jeg gjennomføre en såkalt *scoping review*. Med dette ønsker jeg å kartlegge temaet sportsvasking og søke svar på mine forskningsspørsmål. Jeg ønsker å avdekke sammenhenger og identifisere gjennomgående mønstre i eksisterende forskningslitteratur. En litteraturstudie gir meg muligheten til å oppnå dette, da metoden er godt egnet til å skaffe en bred oversikt og dykke ned i relevant litteratur, både av teoretisk og empirisk karakter. Jeg har også muligheten til å skaffe meg god innsikt i fenomenet uten å investere betydelig tid og ressurser i innsamling av empirisk data.

Metoden tillater meg å formulere en bredere problemstilling enn hva for eksempel en intervjustudie ville tillatt. En intervjustudie kunne ha begrenset seg til å avdekke hvordan en smal gruppe individer oppfatter fenomenet, og dermed redusert muligheten til å beskrive sportsvasking på en mer omfattende måte.

### 2.3 En litteraturstudie

Som pensum og veileder gjennom metoden er jeg blitt anbefalt å benytte meg av boken *Doing a Literature Review in Health and Social Care – A Practical Guide* av Helen Aveyard (2023) og det er denne jeg ønsker å bruke som rammeverk for min litteraturstudie. Som tittelen indikerer er denne i utgangspunktet rettet mot studier av litteratur innenfor helse og sosial omsorg, men den ansees som et meget sterkt og solid oppslagsverk for utførelse av litteraturstudier som kan benyttes på tvers av flere fagfelt. Aveyard definerer en litteraturstudie som:

“The comprehensive study and interpretation of literature that relates to a particular question. When you undertake a literature review you identify a research question and then seek to answer this question by searching for, appraising and analysing relevant literature using a systematic approach” (Aveyard, 2023, s. 2).

Aveyard (2023) argumenterer for at dette er gjeldende både i tilfeller hvor litteraturstudien er et forhåndskrav som en del av forberedelsen for et større prosjekt og i tilfeller hvor litteraturstudien er en studie i seg selv. Denne oppgaven vil være et eksempel på sistnevnte betegnelse hvor målet er å finne svar på de tidligere introduserte forskningsspørsmålene gjennom en studie av hvordan forskningslitteraturen oppfatter og beskriver fenomenet sportsvasking. Aveyard forteller i boken at det i en nylig gjennomgang av metoder som brukes for å gjennomføre en litteraturstudie ble identifisert mer enn 35 forskjellige navngitte tilnærminger. En av tilnærmingene for litteraturstudie som Aveyard nevner her er en såkalt *scoping review*. I artikkelen «*Scoping reviews: the PAGER framework for improving the quality of reporting*», gitt ut av Aveyard mfl., beskrives formålet med en scoping review på følgende måte:

“to examine the extent and reach of research activity in a particular field; as a precursor to a full systematic review; to summarise and disseminate research findings and to identify gaps in the literature” (Bradbury-Jones et al., 2022, s. 459).

En scoping review søker altså å undersøke omfanget av forskningsaktiviteten innenfor et bestemt fagområde med mål om å oppsummere, formidle forskningsfunn og identifisere hull i litteraturen. Med bakgrunn i at sportsvasking er et ungt forskningsfelt er jeg av den oppfatning at en scoping review vil være en meget god metode for å belyse hva som allerede er utført av forskning på området. I kombinasjon med bokens rammeverk for utførelse av en litteraturstudie vil jeg også støtte meg på nevnte artikkel for scoping review.

De overordnede stegene i en scoping review er som følger (Bradbury-Jones et al., 2022):

1. Identifisering av forskningsspørsmål
2. Identifisering av relevant litteratur
3. Litteraturutvalg
4. Kartlegging av data
5. Samle, oppsummere og rapportere resultater
6. En valgfri siste fase for å konsultere med interessenter angående funn

I min forskning og gjennomgang av litteraturen vil jeg følge disse stegene med unntak av steg nummer 6 som jeg velger bort. I presentasjon av litteraturbidrag og i den oppsummerende refleksjonen vil jeg diskutere hvordan litteraturen svarer på mine forskningsspørsmål.

## 2.4 Definere forskningsspørsmål

Alle litteraturstudier bør ha som ambisjon å svare på et spesifikt spørsmål og å definere dette spørsmålet er første steg for å komme i gang med litteraturstudien. Det overordnede målet med spørsmålet er at, når det er blitt besvart, skal det bidra til en større og forbedret forståelse av forskningsfeltet. Aveyard «advarer» imidlertid mot å gå i fella ved å tenke at spørsmålet må være banebrytende komplekst eller sofistisert. Tvert imot er ofte de beste spørsmålene veldig enkle, men å finne det rette spørsmålet er definitivt et av de viktigste aspektene ved utførelsen av en litteraturstudie (Aveyard, 2023).

Det første steget i å definere forskningsspørsmål er å identifisere et forskningstema. Temaet for denne oppgaven er altså sportsvasking og som tema er dette i aller høyeste grad dagsaktuelt, noe jeg viser til i innledningen og som jeg også vil eksemplifisere senere i oppgaven. Til tross for at det er skrevet en rekke nyhetsartikler om emnet i diverse aviser og tidsskrifter fra forskjellige deler av verden er sportsvasking fortsatt et relativt nytt begrep og det er nærliggende å anta at temaet og begrepet ikke er belyst i like stor grad i faglitteraturens verden. Derfor ønsker jeg i det første av totalt tre forskningsspørsmål å få svar på følgende:

*Hva kjennetegner definisjonene av sportsvasking som er brukt i litteraturen?*

Dette er rent grunnleggende for å få et klart bilde av hva forskningen forstår og definerer sportsvasking som. Som nevnt er det mye som er skrevet om sportsvasking i populærmedia og ikke minst i sosiale medier, men jeg er interessert i å forstå hvordan forskningen begrepsfester og konkretiserer dette temaet.

Videre i min ambisjon om å belyse emnet sportsvasking ønsker jeg å finne ut av hvilke konkrete eksempler forskningen har sett på og med basis i det har jeg formulert følgende spørsmål:

*Hvilke ulike typer sportsvasking har blitt identifisert i litteraturen og hvilke konkrete hendelser/aksjoner/arrangementer er forsket på?*

Gjennom arbeidet med å svare på dette todelte spørsmålet håper jeg å finne ut av om forskningen som eksisterer på området har avdekket hvorvidt det finnes forskjellige typer former for sportsvasking og samtidig ønsker jeg å finne ut av hvilke spesifikke aksjoner, hendelser, arrangementer, aktiviteter og så videre som forskningen angir som mulige eksempler på sportsvasking.

I det siste av mine tre forskningsspørsmål ønsker jeg å gå litt mer «i dybden» og forsøke å finne ut av om det eksisterer forskning som har sett på *hvorfor* sportsvasking utøves og hva forskningen sier om grunnene for sportsvasking. Det har resultert i følgende spørsmål:

*Hvordan har forskningen bidratt til å forstå årsakene til sportsvasking?*

Gjennom disse forskningsspørsmålene håper jeg å finne svar som belyser og begrunner fenomenet sportsvasking på en utfyllende måte og på samme tid forventer jeg at spørsmålene vil kunne avdekke eventuelle hull i forskningen.

## **2.5 Utvalg av litteratur**

Etter at forskningsspørsmålene er landet og definert blir neste steg i litteraturstudien å finne ut av hvilken litteratur og forskning man trenger for å kunne svare på spørsmålene og hvordan man skal kunne søke etter denne litteraturen på en grundig og effektiv måte (Aveyard, 2023).

I motsetning til i en rekke andre forskningsfelt hvor det er utfordringer knyttet til kvantitet fordi det eksisterer enormt mange artikler innenfor feltet og hvor det er vrient å navigere og avgrense utvalget, er det nærliggende å anta at utfordringen i dette tilfellet er nærmere knyttet til at det eksisterer relativt *få* forskningsartikler om temaet sportsvasking. Basert på vissheten om at sportsvasking som et begrep er en relativt nyetablert betegnelse er det også sannsynlig at forskningsfeltet er noe ungt og muligens umodent. Tidlige søk i søkemotorer for litteratur støtter denne antagelsen. Dette gir som et utgangspunkt et begrenset utvalg for relevant litteratur.

Aveyard refererer til at majoriteten av litteraturstudier baserer seg på *forskningslitteratur* (research literature) for å besvare forskningsspørsmålet studien har satt seg som mål å besvare. Hun viser videre til at en litteraturstudie også kan funderes på *teoretisk litteratur*, *praksislitteratur*, *policylitteratur* eller en blanding av de forskjellige typene (*mixed methods research*) (Aveyard, 2023).

Aveyard sier videre at de fleste spørsmål knyttet til litteraturgjennomgang oppstår fra praksiskontekster, og det sterkeste og mest pålitelige bevisgrunnlaget som er relevant for de fleste praksiskontekster, er *forskning*. Dette skyldes at forskning er en grundig studie av et område og gir sterkere bevis enn praksislitteratur, teoretisk litteratur og policylitteratur, som ikke alltid er basert på forskning. Imidlertid argumenterer Aveyard for, i tilfeller hvor et område ikke er godt undersøkt og det er begrenset tilgjengelig forskningsbasert informasjon, at praksislitteratur gjennom for eksempel diskusjonsinnlegg (discussion pieces) og ekspertuttalelser (expert opinion), kan tilføre mye innsikt i emnet for litteraturstudien. Viktig informasjon vil kunne gå tapt dersom denne litteraturen ikke blir inkludert i en litteraturstudie, da slik informasjon legger til kontekst, innsikt og dybde til de allerede etablerte argumentene (Aveyard, 2023). Basert på Aveyards argumenter om viktigheten av praksislitteratur og vissheten om at sportsvasking er et relativt nytt forskningsområde, ser jeg det som hensiktsmessig å inkludere praksislitteratur i min studie.

Samtidig har jeg, av de litteraturtypene som Helen Aveyard refererer til som mulig å basere en litteraturstudie på utelukket *policylitteratur*. Policylitteratur viser til studier basert på grunnleggende retningslinjer på fagområdet (Aveyard, 2023) og denne typen litteratur har jeg svært vanskelig for å tro er blitt etablert for sportsvasking som forskningsområde. Min litteraturstudie vil basere seg på det som finnes av tilgjengelig litteratur innenfor *teoretisk litteratur*, *praksislitteratur* og *forskningslitteratur* som møter de kriteriene jeg har definert og som svarer på mine forskningsspørsmål.

I arbeidet med å definere utvalg og å finne relevant litteratur er det gjort en rekke vurderinger underveis. En av vurderingene var hvorvidt jeg kun skulle ha med fagfelleverderte artikler i mitt utvalg og en annen vurdering tett forbundet med dette var hvordan jeg skulle forholde meg til eventuelle avhandlinger (masteroppgaver og så videre) skrevet om emnet. Arsenio Paez argumenterer i artikkelen «*Gray literature: An important resource in systematic reviews*» for at «grå litteratur», det vil si informasjon som ikke er publisert i kommersielle publikasjoner, kan gi viktige bidrag til en systematisk oversikt. Grå litteratur kan blant annet inkludere akademiske oppgavebesvarelser, avhandlinger og doktoravhandlinger, forsknings- og komitérapporter, offentlige rapporter, konferansebidrag og pågående forskning (Paez, 2017). Med grunnlag i argumentene fremsatt i Paez' artikkel har jeg vurdert det som relevant å bruke for eksempel en masteroppgave i min litteraturstudie – gitt at denne møter kriteriene og er med på å belyse problemstilling og forskningsspørsmål. Jeg vil imidlertid primært ønske

å inkludere fagfelleverderte artikler og eventuelle avhandlinger som tas med i litteraturstudien må, etter nøye gjennomgang, vurderes som svært relevante.

I en litteraturstudie og i en fase hvor man jobber med litteraturutvalg blir man på et tidspunkt nødt til å gjøre et valg om å kun inkludere de publikasjonene som er tilgjengelige frem til en bestemt dato. Denne datoen fungerer som en "lukket dør" som avgrensner hvilke litteraturbidrag som skal inkluderes i studien. For min studie ble det bestemt at cut-off-datoen for litteraturinnsamlingen skulle være **31. mai 2023**.

Imidlertid er det viktig å forstå at en slik praksis også har sine begrensninger. Selv om cut-off-datoen bidrar til å skape en klar og håndterbar tidsramme for litteraturinnsamlingen og for det videre arbeidet med oppgaven, kan det føre til at noen viktige kilder blir utelatt. I et stadig skiftende landskap og i et forskningsfelt for et tema som fanger større og større interesse kan det være mulig at nye og svært relevante artikler eller avhandlinger har blitt publisert etter cut-off-datoen og at disse da, til tross for relevans, ikke inkluderes i studien.

## **2.6 Datainnsamling**

### **2.6.1 Litteratursøk**

Etter at man har definert forskningsspørsmål og identifisert hvilke typer litteratur som vil være mest nyttig i den gjeldende litteraturstudien vil neste steg være å utvikle en systematisk søkestrategi. Dette kreves for å muliggjøre identifisering og lokalisering av det mest relevante publiserte materialet for å kunne besvare forskningsspørsmålene på den mest helhetlige måten. Man utvikler søkeord som er logiske og relevante for søket og som er basert på forskningsspørsmål. Ved hjelp av inkluderings- og ekskluderingskriterier søker man etter litteratur ved å bruke søkeordene i relevante databaser (Aveyard, 2023).

### **Inklusjon- og eksklusjonskriterier**

Inklusjon- og eksklusjonskriterier hjelper en med å identifisere hva man må søke etter i studien. Videre hjelper de en med å identifisere hvilken litteratur som adresserer forskningsspørsmålene og hvilken som ikke gjør det (Aveyard, 2023).

Tabell 1 - inklusjons- og eksklusjonskriterier

Beskrivelse	Inklusjonskriterier	Eksklusjonskriterier
Litteraturtype	Teoretisk-, praksis- og forskningslitteratur, inkludert "grå litteratur" som avhandlinger, master-oppgaver o. l. I søk: Artikler og avhandlinger	Litteratur som ikke er definert som artikler eller avhandlinger
Språk	Engelsk og norsk	Andre språk
Tidsperiode	Fra 2013 og fremover	Eldre enn fra 2013
Tema	Sportsvasking	

Valg av litteraturtype er blitt redegjort for i seksjonen om utvalg av litteratur. Videre avgrensers jeg dette, for søkeformål, til å gjelde artikler og avhandlinger. Når det gjelder valg av språk har jeg valgt å søke etter litteratur som er skrevet på språk jeg allerede forstår og mestrer. Antagelsen er at de aller fleste relevante artikler vil være skrevet på engelsk, nettopp for å kunne nå ut til flest mulig globalt. Det kan selvsagt være skrevet meget gode tekster som omhandler mitt eksakte tema på for eksempel fransk, men det vil bli en altfor omfattende oppgave å skulle definere søkeord og gjøre systematiske søk etter litteratur på «alle verdens språk» og det er derfor definert et kriterium for litteratursøket som ekskluderer andre språk enn engelsk og norsk. Tidsperioden som er valgt er de siste 10 årene, dette er både for å avgrense og fordi det, basert på hvor ferskt begrepet «sportsvasking» er, er mest sannsynlig å finne relevant litteratur fra det siste tiåret. Tema for litteraturen er åpenbar i min søken etter informasjon om sportsvasking og alle andre temaer ekskluderes samtidig.

### Databaser og elektroniske søk

Datastyrte maskindatabaser er store emneindekser for tidsskriftartikler og annen litteratur relatert til emnet man søker etter. De opererer etter samme prinsipp som en ikke-akademisk søkemotor, som Google, der man legger inn et søkeord og blir henvist til relevante nettsteder. Imidlertid er akademiske søkemotorer langt mer spesifikke enn en generell søkemotor, og de lar en utføre avanserte søk ved å bruke ulike kombinasjoner av ord og gir direkte tilgang til akademiske tidsskrifter og bøker. Derfor vil de bare henvise til relevant akademisk litteratur, i motsetning til de tusenvis av treffene man får når man gjør et Google-søk. For å søke effektivt må man identifisere egnede søkeord og å tenke på alle nøkkelord som kan være relevante for litteraturstudien er avgjørende hvis man skal identifisere et omfattende utvalg av litteratur (Aveyard, 2023).

## Valg av databaser og søkeord

Innledningsvis i denne fasen startet jeg med å prøve meg frem og «leke litt rundt» i forskjellige databaser som jeg hadde blitt tipset om og som jeg kunne se gikk igjen i andre litteraturstudier som jeg hadde lest for referanse og inspirasjon til min egen oppgave. Jeg prøvde meg i ProQuest, Google Scholar og Oria. Jeg startet enkelt med å søke på det mest åpenbare søkeordet «sportswashing» for å se hva som dukket opp. I Google Scholar fikk jeg 641 treff på dette og, selv om jeg var bevisst på at man innenfor mange andre temaer kunne risikere tusenvis av treff, kjente jeg allerede her på en litt overveldende følelse og tanker rundt muligheter for sortering av materialet. Etter å ha prøvd meg litt videre med forskjellige søkeord og avanserte innstillinger for å avgrense søkene, valgte jeg å avskrive Google Scholar som søkemotor for mitt litteratursøk. Begrunnelsen for dette er at jeg følte denne søkemotoren ikke ga tilstrekkelig med alternativer for avgrensning og at den generelt var lite brukervennlig for mitt spesifikke oppdrag. Som et eksempel var det ikke mulig å kun søke etter resultater med norsk språk. Jeg bestemte meg derfor for at Oria og ProQuest var de to databasene jeg ville benytte for mitt litteratursøk. I tabell 2 vises en oversikt over søkeordene som ble brukt, hvilket måter de ble søkt på og antall treff de genererte i de to databasene.

Tabell 2 - søkeord og -treff

Søkeord	Språk	Litteraturtype	Antall treff Oria	Antall treff ProQuest
Sportswashing (fulltekstsøk)	Engelsk	Artikkel	37	14
	Engelsk	Avhandling	5	7
	Norsk	Artikkel	0	0
	Norsk	Avhandling	9	0
Sportsvasking (fulltekstsøk)	Engelsk	Artikkel	0	0
	Engelsk	Avhandling	0	0
	Norsk	Artikkel	0	0
	Norsk	Avhandling	19	0
Sport + soft power (tittelsøk)	Engelsk	Artikkel	49	19
	Engelsk	Avhandling	9	5
	Norsk	Artikkel	0	0
	Norsk	Avhandling	0	0
Sport + diplomacy (tittelsøk)	Engelsk	Artikkel	143	59
	Engelsk	Avhandling	4	2
	Norsk	Artikkel	0	0
	Norsk	Avhandling	0	0
Sport + propaganda (tittelsøk)	Engelsk	Artikkel	31	11
	Engelsk	Avhandling	2	1
	Norsk	Artikkel	0	0
	Norsk	Avhandling	0	0



Litteratursøk ble avsluttet i mai 2023 og resultatene er med det et øyeblikksbilde fra 31.05.2023. De to første søkeordene (*sportswashing* og *sportsvasking*) ble søkt etter som fulltekstsøk, det vil si at jeg ønsket å få resultater hvor disse ordene var nevnt *hvor som helst* i en artikkel eller i en avhandling. Dette baseres på at det er dette begrepet jeg i all hovedsak ønsket å forske på gjennom denne litteraturstudien og alle artikler og avhandlinger som nevner disse ordene må vurderes som svært relevante. For de tre siste søkene kombinerte jeg ordet sport med henholdsvis *soft power*, *diplomacy* og *propaganda* i søkene. Årsaken til at jeg valgte å søke etter disse tre ordene var at de dukket opp og ble hyppig referert til i artiklene jeg hadde funnet i de første to søkene. Her satte jeg søkekriteriene til å kun vise meg resultater hvor disse kombinasjonene av ord var direkte inkludert i *tittelen* til litteraturbidraget. Dette var nødvendig for å snevre inn og finne relevant litteratur. Hadde jeg gjort fulltekstsøk for disse hadde jeg blitt møtt med et uforholdsmessig stort antall med resultater som jeg ikke ville hatt mulighet til å jobbe videre med. Eksempelvis gir et fulltekstsøk av *sport + soft power* 25 995 resultater på engelskspråklige artikler i ProQuest.

### **Videre bearbeiding av søkeresultater**

I parallell og etter å ha konkludert litteratursøket i databasene gikk tiden med til å gå gjennom resultatene av søkene. Jeg hadde til sammen 426 treff basert på litteratursøk i databasene og ut av disse 426 var 91 av dem direkte treff på «*sportswashing*» eller «*sportsvasking*». Jeg startet med disse 91 og leste beskrivelser og sammendrag og gjorde notater underveis basert på vurderinger av hvor godt publikasjonene så ut til å treffe mitt tema og mine forskningsspørsmål. En god del av disse ble tidlig avskrevet ettersom det ble tydelig at de ikke var sentrert rundt *sportsvasking* som hovedtema, men kun hadde referert til begrepet som en del av en annen kontekst. Etter hvert ble antallet redusert til et tyvetalls artikler og avhandlinger som jeg kunne gå nærmere i dybden på. Disse ble både skimlest og lest og vurdert opp mot relevans for forskningsspørsmålene. Et eksempel på en publikasjon som jeg vurderte som veldig interessant, men som ikke svarte på problemstillingen i tilstrekkelig grad var en avhandling skrevet av to masterstudenter fra Handelshøyskolen BI. Artikkelen tar for seg «*sportswashed sponsorships*» og således handler den om *sportsvasking*, men studien har som mål å undersøke potensiell skade på et varemerkes omdømme forårsaket av sponning av et *sportsvasket* arrangement. Dette er en meget interessant vinkling, men som, innenfor rammene av denne litteraturstudien, ikke treffer i tilstrekkelig grad. Den ble derfor dømt ut. En del andre publikasjoner led samme skjebne i denne screening-prosessen og ble vurdert

som ikke relevante nok til å inkluderes. Til sist stod jeg igjen med 9 artikler som stammet fra søket om «sportswashing» og «sportsvasking».

På dette tidspunktet gjorde jeg en vurdering av hvorvidt jeg hadde funnet tilstrekkelig og riktig litteratur til å kunne gjøre en god litteraturstudie (scoping review) utelukkende basert på publikasjoner funnet ved å søke konkret på «sportswashing/sportsvasking» eller om jeg hadde behov for å dykke dypere inn i litteraturen som jeg hadde funnet basert på søk på «sport» og beslektede begreper. Av de øvrige treffene på mine andre søkeord hadde jeg til sammen 335 treff å forholde meg til. Etter å ha gått gjennom en rekke litteraturbidrag ut av de 335 treffene innså jeg at de faktisk ikke svarer direkte på forskningsspørsmålene mine om sportsvasking. Til tross for at de utvilsomt er nært beslektede begreper er det langt større rom for tolkning og behov for «oversettelse» av formuleringer og begreper for å tilpasse dem til en kontekst som skal handle om sportsvasking. Dette sees på som en betydelig større forskningsoppgave som vil kreve langt mer tid og ressurser. Å koble sportsvasking opp mot beslektede begreper og plassere dette i sammenheng med den bredere litteraturen på området, og gjerne sett noen tiår tilbake i tid, ville være et svært spennende prosjekt for en dedikert forsker. Denne oppgavens hovedformål er å etablere en større forståelse av det nyetablerte begrepet *sportsvasking*. Vurderingen av at bearbeidelse av litteraturbidrag som omhandler andre begreper er en (for) kompleks øvelse kombinert med tilfredsheten ved at artiklene som allerede er funnet utgjør tilstrekkelig med datagrunnlag for litteraturstudien, gjør at konklusjonen blir at kun artiklene funnet i søket på «sportswashing/sportsvasking» vil ligge til grunn.

For å kunne jobbe systematisk med gjennomgang av artiklene har jeg benyttet meg av det som Helen Aveyard refererer til som en *data summary table* (Aveyard, 2023) og som jeg har oversatt til *dataoppsummeringstabell*.

## 2.6.2 Dataoppsummeringstabell

En dataoppsummeringstabell kan være til hjelp for å kartlegge og systematisere dataen fra litteraturbidragene. I denne tabellen kan man dokumentere forfattere/dato for hver artikkel, tittelen, målene og de viktigste funnene som er identifisert. En dataoppsummeringstabell er en effektiv måte å dokumentere studiene på og det kan være svært nyttig å se alle studiene oppsummert i ett dokument. Det gir en oversikt over alle studiene og de ulike tilnærmingene de bruker. Dette kan hjelpe en med å avklare forståelsen av hvordan artiklene forholder seg til hverandre. Man vil også kunne holde oversikt over forfatterne av artiklene slik at man kan referere til dem tydelig når man skriver litteraturgjennomgangen. For noen

litteraturgjennomganger kan det være mulig å oppsummere alle funnene i dataoppsummeringstabellen og bruke dette i den pågående analysen (Aveyard, 2023).

Som Aveyard skriver er en slik tabell et nyttig verktøy for å få kontroll og oversikt over litteraturen man går gjennom og jeg har benyttet meg av denne metoden for å samle data mens jeg har gått gjennom artiklene. Det resulterte etter hvert i et svært omfattende excel-ark med mye data som igjen hjalp meg med å snevre inn ytterligere og til å bestemme det endelige utvalget av artikler og avhandlinger.

### **2.6.3 Inndeling av data og spørsmål i dataoppsummeringstabellen**

Dataoppsummeringstabellen er delt i tre deler og består til sammen av 15 kolonner. I det innledende kartleggingsarbeidet hadde tabellen ytterligere noen kolonner for å hjelpe med sortering og informasjonsbearbeiding, men den endelige tabellen er kortet ned til 15 kolonner for den dataen og de spørsmålene som er definert som nødvendige og relevante.

Dataoppsummeringstabellen kan for øvrig finnes som vedlegg C.

#### **Del 1: Kolonne 1-7 - bakgrunnsinformasjon om litteraturen**

Første del av tabellen konsentrerer seg om kjennetegn og bakgrunnsinformasjon om litteraturbidragene. Kolonnene og informasjonen fordeler seg slik:

1. Nummer
2. Tittel
3. Forfatter(e)
4. Utgiver
5. Utgivelsesår
6. Språk skrevet på
7. Fagfelleverdert (ja/nei)

#### **Del 2: Kolonne 7-10 – type og metode**

Andre del av tabellen presenterer hvilken type medium og studie det enkelte litteraturbidraget karakteriseres som og informerer om hva slags metode som er benyttet i litteraturbidraget.

8. Type medium (avhandling/artikkel)
9. Type litteratur (teoretisk/forskning/praksis)
10. Metode

### **Del 3: Kolonne 10-15 – litteraturinnhold og forskningsspørsmål**

Tredje del av tabellen er en operasjonalisering av min problemstilling og i denne delen fokuseres det på selve innholdet i artiklene og avhandlingene med hensikt å kartlegge hvordan litteraturen besvarer forskningsspørsmålene.

11. Problemstilling/objektiv/formål (for litteraturbidraget)
12. Hvordan defineres sportsvasking?
13. Hvilke ulike typer sportsvasking har blitt identifisert?
14. Hvilke konkrete hendelser/aksjoner/arrangementer er forsket på?
15. Hvordan har forskningen bidratt til å forstå årsakene til sportsvasking?

## **3 Presentasjon av forskningen**

### **3.1 Innledning**

I dette kapitlet vil jeg presentere datamaterialet jeg har samlet inn og litteraturen jeg har gjennomgått. Jeg vil først presentere en oversikt over litteraturutvalget i tabellformat hvor forfatter, årstall, tittel, utgivelsessted, type medium og formål med litteraturbidraget vil bli listet opp. Jeg vil videre presentere bakgrunn og sentrale trekk ved den aktuelle litteraturen. Deretter vil jeg se nærmere på og diskutere hvordan litteraturbidragene svarer på mine forskningsspørsmål.

### **3.2 Litteraturoversikt**

Litteraturutvalget mitt består av 9 artikler/avhandlinger. Tabellen nedenfor gir en oversikt over artiklene, presentert i alfabetisk rekkefølge (basert på tittel).

Tabell 3 - oversikt over artikler/avhandlinger i litteraturutvalget

Nr.	Forfatter	Utgivelsesår	Tittel	Utgiver	Type medium	Formål
1	Davis, Leon Plumley, Daniel Wilson, Rob	2023	For the love of 'sportswashing'; LIV Golf and Saudi Arabia's push for legitimacy in elite sport	Routledge	Artikkel	Å gi en forståelse av fremveksten av LIV Golf, en ny turnering innen profesjonell golf, finansiert av midler fra den saudiarabiske statens suverene formuefond, Public Investment Fund (PIF)
2	Jirouchova, Aneta	2022	How countries use mega-events to sportswash human rights violations The case of China during Beijing Winter Olympics 2022	University of Westminster (United Kingdom) ProQuest Dissertations Publishing	Avhandling	Å analysere hvordan megaarrangementer brukes av vertsland for å dekke over brudd på menneskerettighetene
3	Kolden, Svanhild	2022	OL og sportsvasking: Maktmisbruk, propaganda og fasade?	NTNU	Avhandling	Å undersøke hvordan ulike OL har vært brukt av vertsland til å drive sportsvasking.
4	Søyland, Håvard Stamnes Moriconi, Marcelo	2022	Qatar's multi-actors sports strategy: Diplomacy, critics and legitimisation	London, England: SAGE Publications	Artikkel	Å beskrive måten Qatar effektivt har utnyttet sport og deres strategi for å tiltrekke seg oppmerksomhet og tilegne seg myk makt (soft power) på
5	Fjell, Vegar	2023	Sportsvasking i lysets hastighet	UiT	Avhandling	Å belyse hvordan autoritære stater bruker vertskap av løp i Formel 1-verdensmesterskapet til å bedre sitt globale omdømme
6	Fruh, Kyle Archer, Alfred Wojtowicz, Jake	2023	Sportswashing: Complicity and Corruption	Routledge	Artikkel	1) Å gi en redegjørelse for arten av sportsvasking 2) Å gi en redegjørelse for den særegne feilhandlingen sportsvasking er
7	Skey, Michael	2022	Sportswashing: Media headline or analytic concept?	London, England: SAGE Publications	Artikkel	1) Å spore koblingene mellom idrett og andre former for "washing" og identifisere likheter og forskjeller i disse tilnærmingene 2) Å plassere sportsvasking innenfor den bredere litteraturen om idrett og propaganda, myk makt (soft power), diplomati og stedsprofilering 3) Å vurdere nytten av sportsvasking, både i analytiske og praktiske termer
8	Roslender, Robin	2023	The spread of sportswashing within top-flight football: a discussion of its underpinnings, mechanisms and probable consequences	BINGLEY: Emerald Group Publishing	Artikkel	Å diskutere ulike aspekter ved spredningen av sportsvasking innen toppfotball, identifisere motivasjonene til sportsvaskingens talsmenn, hva som tilbys fotballklubber, deres tilhengere og lokalsamfunn, og hvordan det samsvarer med den moderne fotballens natur.
9	Boykoff, Jules	2022	Toward a Theory of Sportswashing: Mega-Events, Soft Power, and Political Conflict	CHAMPAIGN: Human Kinetics Publ Inc	Artikkel	Å presentere en solid definisjon av sportsvasking og bygge videre på myk makt-tilnærmingen for å analysere megaarrangementer som OL og verdensmesterskapet og skape en typologi for sportsvasking

### **3.3 Sentrale trekk ved litteraturen**

I denne delen av oppgaven vil jeg presentere bakgrunnsinformasjon om litteraturen, hva som kjennetegner dem, fordelingen mellom artikler og avhandlinger og metodiske tilnærminger.

#### **Type medium**

Av de totalt 9 litteraturbidragene jeg har identifisert som relevante for min litteraturstudie er 6 artikler, hvorav alle er fagfellevurderte, og 3 er avhandlinger. De 3 avhandlingene er, som tidligere diskutert, blitt nøye vurdert etter inklusjons- og eksklusjonskriterier og relevans for å besvare forskningsspørsmålene. Alle tre evner å belyse mitt tema på en tilfredsstillende måte og er derfor vurdert som relevante bidrag inn i denne litteraturstudien.

To av artiklene i utvalget er gitt ut av SAGE Publications i London, 2 er gitt ut av Routledge og resten er gitt ut av ulike tidsskrifter eller universiteter (avhandlinger).

#### **Tid og sted**

Av de 9 litteraturbidragene er samtlige publisert i tidsrommet 2022-2023 og er antatt å kunne gi et ferskt og oppdatert blikk på temaet.

Seks av artiklene/avhandlingene er publisert i Storbritannia, to avhandlinger er gitt ut i Norge gjennom henholdsvis UiT og NTNU mens den siste artikkelen er publisert i USA.

#### **Tema/formål/innfallsvinkel**

Temaet for samtlige av litteraturbidragene i utvalget er sportsvasking og alle publikasjonene har som formål å belyse dette temaet på en eller annen måte. Imidlertid er det funnet to ulike innfallsvinkler som skiller bidragene og deres formål fra hverandre. Innfallsvinkel nummer 1 er fra et case-perspektiv, hvor artikkelens hovedformål er å presentere en case og vise til hvordan sportsvasking spiller inn i konteksten av casen. 5 av publikasjonene (publikasjon 1, 3, 4, 5, 8) har dette som innfallsvinkel. Innfallsvinkel nummer 2 sentrerer seg rundt sportsvasking som hovedcase i seg selv og viser til eksempler for å etablere sportsvasking som et sentralt begrep. 4 av bidragene sorteres under denne kategorien (publikasjon 2, 6, 7, 9).

## Type litteratur og metodiske tilnæringer

Tabell 4 - type litteratur og metode

Nr.	Forfatter	Artikkel	Type litteratur	Metode
1	Davis, Leon Plumley, Daniel Wilson, Rob	For the love of 'sportswashing'; LIV Golf and Saudi Arabia's push for legitimacy in elite sport	1. Teoretisk litteratur 2. Forskningslitteratur	1. Litteraturstudie 2. Kvalitativ casestudie
2	Jirouchova, Aneta	How countries use mega-events to sportswash human rights violations	1. Teoretisk litteratur 2. Forskningslitteratur	1. Litteraturstudie 2. Kvalitativ forskning (intervjuer) 3. Kvalitativ casestudie
3	Kolden, Svanhild	OL og sportsvasking: Maktmisbruk, propaganda og fasade?	1. Teoretisk litteratur 2. Forskningslitteratur	1. Litteraturstudie 2. Kvalitativ casestudie
4	Søyland, Håvard Stamnes Moriconi, Marcelo	Qatar's multi-actors sports strategy: Diplomacy, critics and legitimisation	1. Praksislitteratur 2. Teoretisk litteratur 3. Forskningslitteratur	1. Diskusjonsinnlegg (discussion piece) 2. Kvalitativ casestudie
5	Fjell, Vegar	Sportsvasking i lysets hastighet	1. Teoretisk litteratur 2. Forskningslitteratur	1. Litteraturstudie 2. Kvantitativ casestudie
6	Fruh, Kyle Archer, Alfred Wojtowicz, Jake	Sportswashing: Complicity and Corruption	1. Praksislitteratur	1. Diskusjonsinnlegg (discussion piece)
7	Skey, Michael	Sportswashing: Media headline or analytic concept?	1. Praksislitteratur 2. Teoretisk litteratur	1. Diskusjonsinnlegg (discussion piece) 2. Litteraturstudie
8	Roslender, Robin	The spread of sportswashing within top-flight football: a discussion of its underpinnings, mechanisms and probable consequences	1. Praksislitteratur 2. Teoretisk litteratur	1. Diskusjonsinnlegg (discussion piece) 2. Litteraturstudie
9	Boykoff, Jules	Toward a Theory of Sportswashing: Mega-Events, Soft Power, and Political Conflict	1. Praksislitteratur 2. Teoretisk litteratur 3. Forskningslitteratur	1. Diskusjonsinnlegg (discussion piece) 2. Kvalitativ casestudie

Av de 9 publikasjonene er 4 av de kategorisert som en kombinasjon av teoretisk litteratur og forskningslitteratur, 1 av de er kategorisert som praksislitteratur alene, 2 av de er en kombinasjon av praksis- og teoretisk litteratur og 2 litteraturbidrag er sortert under kombinasjonen praksis-, teoretisk og forskningslitteratur. Oppsummert er alle publikasjonene, med unntak av én, å regne som det Aveyard (2023) refererer til som en *mixed methods research*, altså en blanding av forskjellige typer litteratur.

6 av publikasjonene inneholder en form for litteraturstudie. For 2 av publikasjonene som inkluderer en litteraturstudie er dette kombinert med en kvalitativ casestudie. For 2 av de andre er litteraturstudien kombinert med et diskusjonsinnlegg (discussion piece). Et av litteraturbidragene har som metodisk tilnærming en kombinasjon av litteraturstudie og kvantitativ casestudie. For den siste publikasjonen som inkluderte en litteraturstudie er det som metode også blitt gjennomført en kvalitativ undersøkelse i form av intervjuer og en kvalitativ casestudie. En av artiklene som er inkludert i litteraturutvalget er et rent

diskusjonsinnlegg mens de to siste er en kombinasjon av et diskusjonsinnlegg og en kvalitativ casestudie.

### **3.4 Presentasjon og diskusjon av litteraturbidrag**

I denne delen av oppgaven vil jeg presentere og drøfte den innsamlede litteraturen.

Presentasjonen er strukturert etter mine tre forskningsspørsmål. Til slutt i denne delen følger en oppsummerende diskusjon/refleksjon. I gjennomgangen av forskningen i litteraturutvalget har jeg funnet at ikke alle artiklene svarer like grundig på alle forskningsspørsmålene, men at de til sammen belyser de tre spørsmålene godt. Samtidig vil leseren se at noen av publikasjonene refereres til hyppigere enn andre. Gjennom presentasjonen vil jeg ved en del anledninger presentere funn hvor jeg refererer til publikasjonsnummer (1-9) for å vise hvilke publikasjoner funnene er hentet fra. Publikasjonene er nummerert fra 1 til 9 basert på alfabetisk rekkefølge på tittel og kan finnes i tabeller i oppgaven og i vedlegg.

#### **3.4.1 Hva kjennetegner definisjonene av sportsvasking som er brukt i litteraturen?**

Alle litteraturbidragene jeg har funnet frem til i mitt utvalg presenterer en definisjon på sportsvasking. Noen definisjoner går igjen i flere av litteraturbidragene mens noen av publikasjonene refererer til definisjoner gitt av andre forfattere innad i litteraturutvalget. Enkelte viser til kortere, "forenklede" definisjoner som kan oppleves som «standard-definisjoner» mens andre presenterer utvidede, fordypende definisjoner og gjerne innenfor konteksten av temaet eller casen de studerer. Det er også noen av litteraturbidragene som viser til flere enn én definisjon.

Følgende definisjon stammer fra Amnesty International og er gjengitt direkte i 2 av publikasjonene (publikasjon 1, 5) og referert til også i en tredje (publikasjon 2):

"An attempt by a government to distract from its human rights record with prestigious sponsorship and hosting of events" (Davis et al., 2023, s. 5; Fjell, 2023, s. 8)

Dette er da en av de definisjonene som det refereres hyppigst til i litteraturen. Den legger vekt på at sportsvasking er et forsøk på å avlede fra forhold knyttet til menneskerettigheter (underforstått; *brudd på* menneskerettigheter) og at dette gjøres ved å sponse og å være vertskap for arrangementer.



Helen Lenskyj (en australsk professor) og hennes definisjon av sportsvasking er også referert til tre ganger i litteraturbidragene (publikasjon 2, 4, 5):

“...how authoritarian states try to launder or whitewash their global reputation and cover up their abysmal human rights record through the glamour of sports. Countries tend to lean towards sportswashing to improve their reputation abroad by associating with sports rather than their domestic issues” (Fjell, 2023, s. 9; Jirouchova, 2022, s. 24; Søyland & Moriconi, 2022, s. 357).

Som vi ser ligner denne definisjonen på den som Amnesty har tatt i bruk og setter søkelys på sportsvasking som et bevisst forsøk på å «vaske» sitt globale omdømme og dekke over brudd på menneskerettigheter gjennom sport. Lenskyjs definisjon skiller seg imidlertid fra Amnestys ved at den spesifikt navngir «autoritære stater» som de utøvende aktørene. Den går også noe mer i dybden ved å konkretisere at landene utøver sportsvasking for å assosieres med sport fremfor hjemlige problemer. Det kan være enkelt å trekke konklusjonen om at hjemlige problemer bare er en annen måte å omtale «brudd på menneskerettigheter» på, men som forskningen har vist kan det også dreie seg om andre type problemer som man ønsker å bruke sport til å avlede oppmerksomheten vekk fra.

I avhandlingen skrevet av Fjell (2023) hvor det undersøkes sammenhenger mellom staters arrangering av Formel 1-løp har forfatteren valgt å slå sammen Amnesty og Lenskyjs definisjoner. Til tross for at definisjonene kan sies å være ganske like til å begynne med har dette grepet bidratt til å spisse definisjonen og har gitt et fundament for Fjells videre forskning:

"...fenomenet der autoritære stater bruker sport til å forbedre eller dekke over et dårlig globalt omdømme, eller dekke over menneskerettighetsbrudd" (Fjell, 2023, s. 9)

Definisjonene som er gjengitt til nå har vært relativt korte og de har alle vist til sportsvasking som en metode for å dekke over *menneskerettighetsbrudd*. De følgende definisjonene inkluderer imidlertid mer enn vinklingen rundt brudd på menneskerettigheter:

«Fleire nasjoner og aktører har sett nye måtar å nytte den sportslege arenaen på, måtar som kan bidrege til større pengestrøm, større makt og innflytelse. Då er størrelsen på sportsarenaen nemneverdig, nett fordi sporten verkar som knytepunkt mellom sporten og resten av verda. Her kjem dei olympiske leikane inn. Sidan OL tok til å eksistere

har både størrelsen på arrangementet og interessa for det vekse. Fleire statsmakter har innsett kor viktig OL er i danninga av nye internasjonale forbindelsar, samt kor viktig det er i ivaretakinga av gamle, trufaste vennskap. Men i kjølvatnet av dei sportslege prestasjonane har det vokse ei større interesse for å gjere OL om til noko meir enn berre sport, og spesielt blant vertsnasjonane har det utvikla seg ein trend med å nytte seg av vertsrolla si til å stille seg sjølv i eit betre ljøs globalt sett. Vertsland skuldige i grove brot på menneskerettane har i større og større grad nytta seg av vertsrolla til å dekkje over for desse brota og samtidig teikne eit falsk glansbilete på seg sjølv. Dette kallast sportsvasking, og er ein stor trussel for den vidare eksistensen til OL» (Kolden, 2022, s. 1).

“...this approach (sportswashing) is applied to important athletic events, with the argument that the Olympics or the World Cup of football provide great chances for nations to attempt to entice foreign investment and develop their tourism industries” (Jirouchova, 2022, s. 25).

“...a phenomenon whereby political leaders use sports to appear important or legitimate on the world stage while stoking nationalism and deflecting attention from chronic social problems and human-rights woes on the home front. Sportswashers use mega-events to try to foment national prestige and to convey economic or political advancement. Sportswashing can emerge in both authoritarian and democratic political spaces. It is a social relationship that entangles multiple audiences, both international and domestic; sportswashing can target a country’s internal population as much as an external, global public” (Boykoff, 2022, s. 342).

Disse definisjonene presenterer alternative, eller, i det minste, tilleggende faktorer til at sportsvasking er et middel brukt for å avlede oppmerksomhet fra menneskerettighetsbrudd. Kolden (2022) har knyttet sin definisjon opp mot casen hun har forsket på, nemlig olympiske leker, og antyder at sportsvasking kommer til uttrykk også når det gjelder finansielle interesser, etablering av forbindelser og pleiing av eksisterende vennskap. Jirouchova (2022) viser til en tilsvarende kobling mellom sportsvasking og finansielle interesser når hun refererer til at store mesterskap som OL og fotball-VM kan føre til investeringer utenfra og økt turisme. Jules Boykoff (2022) presenterer på sin side en omfattende definisjon som dekker over mange aspekter. Boykoff oppgir *politiske ledere* som de ansvarlige for sportsvasking i en noe uventet avgrensning da den overlater all makt og ansvar for

sportsvaskende aktiviteter til individer. Store deler av de resterende punktene i Boykoffs definisjon er imidlertid mer åpne. Han refererer til bruk av sport som et middel for å påvirke både globalt og nasjonalt. I tillegg til å vise til ambisjonene om å avlede fra sosiale problemer og menneskerettighetsproblemer nevner han også elementer som å fyre opp under nasjonalfølelse og fremming av økonomiske og politiske interesser. Og ikke minst, i motsetning til Lenskyjs definisjon, åpner Boykoff opp for at sportsvasking kan fremkomme i både autoritære og demokratiske områder.

Definisjonen til Boykoff er hentet fra hans egen artikkel, *Toward a Theory of Sportswashing: Mega-Events, Soft Power, and Political Conflict*, som er et av litteraturbidragene i mitt utvalg. I tillegg er Boykoff og hans definisjon også referert til i en av de andre publikasjonene i utvalget (publikasjon 7). Av litteraturbidragene samlet er denne kombinasjonen (å være forfatter av artikkel og definisjon og å bli referert til i andre publikasjoner i utvalget) tilfelle for flere. Søyland (2022) har skrevet en egen artikkel som er en del av utvalget og blir referert til i annet litteraturbidrag (publikasjon 2). Det samme gjelder Michael Skey (2022 og referert til i publikasjon 2) og også Fruh mfl (2023 og referert til i publikasjon 1). Sistnevnte forfattere presenterer følgende definisjon om sportsvasking:

“...In the case of sportswashing, the way attention is routed away from the moral violation is through sport. Because sport engages the passions of so many people and because sport commands a huge amount of attention, it has become a valuable strategic vehicle for navigating the fundamental dynamic between a moral violation and the desire for that violation not to be attended to by others.

The way that sportswashing seeks to address a moral violation essentially involves an audience, and it is therefore common to conceive of sportswashing as concerning primarily reputational effects, an exercise in re-branding to shed an undesirable association. The moral violation is, after all, something the sportswasher conceives of as problematic primarily because of the way it is known to others and condemned by them—it is a moral stain in need of washing” (Fruh et al., 2023, s. 103).

I tråd med tidligere definisjoner fremhever Fruh og medforfatterne at sportsvasking utøves for å avlede oppmerksomhet fra en «moralsk overtredelse», men uten å spesifisere og avgrense dette til «menneskerettighetsbrudd» som andre definisjoner har gjort. Forfatterne viser til at sportsvasking er å anse som en strategi «primært relatert til omdømmeeffekter og en øvelse i

omprofilering for å kvitte seg med en uønsket tilknytning». Til slutt i definisjonen presenterer artikkelforfatterne et språklig bilde og en slags «mini-definisjon» av begrepet: «...det er en moralsk flekk som trenger vasking». Dette er en svært forenklet måte å se begrepet på, men like fullt en god formulering som bevisstgjør leseren på en effektiv måte.

### **Oppsummerende diskusjon**

Som vist er Amnestys definisjon en av de hyppigst refererte da den er inkludert og vist til i 3 av bidragene. Definisjonen er kortfattet og kan oppfattes som noe snever da den utelukkende fokuserer på sportsvasking som noe som gjennomføres av en *regjering* og den sier implisitt at sportsvasking er noe som utøves av land med et dårlig rykte som en følge av *brudd på menneskerettigheter*. Gjennom denne studien har jeg erfart at sportsvasking er mer sammensatt, mer omfattende og brukt på flere måter enn hva definisjonen til Amnesty antyder. Likevel er det nærliggende å anta at denne definisjonen bærer med seg en del tyngde, nettopp fordi den er blitt forankret i en organisasjon som Amnesty. Flere forfattere av litteraturbidrag vil nok kunne oppleve det som «trygt» og sikkert å referere til en definisjon som er forbundet med en verdensomspennende organisasjon. Som et sidespor er opplevelsen også at Amnestys definisjon har fått solid feste og mye spalteplass i forbindelse med populærmedias dekning av saker relatert til sportsvasking.

Lenskyjs definisjon er, i likhet med Amnesty-definisjonen, referert til i 3 ulike publikasjoner. Denne viser også til at sportsvasking eksisterer for å avlede fra menneskerettighetsrelaterte problemer, men forskningen viser eksempler på at «hjemlige problemer» kan være forbundet med mer enn kun et dårlig rykte relatert til menneskerettigheter. Som et eksempel på et land som har søkt å bruke sportsvasking for å distrahere en befolkning bort fra hjemlige problemer kan man se til USAs ønske om å distrahere og avlede oppmerksomhet fra for eksempel hjemløshet gjennom arrangement av OL i Los Angeles i 2028 (Boykoff, 2022). Det er også verdt å merke seg at eksempelet med USA som en sportsvaskende utøver går imot Lenskyjs definisjon som kun refererer til *autoritære* stater som utøvere av sportsvasking.

Videre blir vi, gjennom publikasjonene fra Kolden (2022), Jirouchova (2022), Boykoff (2022) og Fruh et al. (2023), servert mer innholdsrike og omfattende definisjoner som presenterer flere aspekter og åpner opp for at sportsvasking utøves i bredere skala enn hva definisjonene til Amnesty og Lenskyj gjør.

### **3.4.2 Hvilke ulike typer sportsvasking har blitt identifisert i litteraturen og hvilke konkrete hendelser/aksjoner/arrangementer er forsket på?**

I arbeidet med å strukturere og presentere hvilke funn som er blitt gjort innenfor dette forskningsspørsmålet har jeg laget en tabell som viser publikasjonsnummer, forfatter, tittel, en kolonne med tittelen «Hvilke ulike typer sportsvasking har blitt identifisert?» og en kolonne med tittelen «Hvilke konkrete hendelser/aksjoner/arrangementer er forsket på og trekkes frem som mulige eksempler på sportsvasking?». Denne tabellen er tilgjengelig som vedlegg A. Videre i besvarelsen vil jeg vise til resultater og kvantifisere disse før jeg diskuterer funnene.

Som tabellen i vedlegget viser, svarer alle litteraturbidragene på begge deler av dette todelte forskningsspørsmålet; hvilke ulike typer sportsvasking har blitt identifisert i litteraturen og hvilke konkrete hendelser/aksjoner/arrangementer er forsket på? Noen av publikasjonene viser kun til én type sportsvasking og fokuserer forskningen sin på én eller et fåtall caser som presenteres som eksempler på sportsvasking, mens andre refererer til flere typer sportsvasking og tar for seg en rekke hendelser, aksjoner eller arrangementer som de betrakter som eksempler på sportsvasking. I litteraturbidragene hvor det presenteres mange eksempler ser man en tendens til at forskerne, kanskje naturlig nok, ikke har gått like fullt i dybden på hvert enkelt eksempel sammenlignet med de artiklene eller avhandlingene hvor det kun er én eller et mindre antall caser som det er satt søkelys på.

#### **Typer sportsvasking – statistikk**

I gjennomgangen av litteraturbidragene har jeg identifisert tre ulike typer sportsvasking som jeg har sortert ut på følgende måte:

1. Sportsvasking som et middel for å forbedre/påvirke den aktive aktørens omdømme/status eksternt/globalt
2. Sportsvasking som et middel for å forbedre/påvirke den aktive aktørens omdømme/status internt/nasjonalt
3. Sportsvasking som et middel for å påvirke og spre ideologi

Den førstnevnte typen sportsvasking, som går på å forbedre sitt omdømme globalt, er den åpenbart mest utbredte da den identifiseres i samtlige 9 litteraturbidrag. Den andre typen sportsvasking, hvor aktøren søker å påvirke på tilsvarende måte - denne gang på internt/nasjonalt nivå, går igjen i 7 av publikasjonene (unntakene er publikasjon 1 og 8).

Variant nummer tre, sportsvasking som et direkte brukt middel for å spre egen ideologi, er identifisert i 4 av bidragene i litteraturutvalget (publikasjon 3, 6, 7, 9). Kombinasjoner av disse, hvor aktørene har ambisjoner om å bruke sport for å kunne påvirke både globalt og nasjonalt eller å eventuelt spre ideologi, er funnet i flere av bidragene. Kombinasjonen av alle tre typer sportsvasking er identifisert i 4 av bidragene (publikasjon 3, 6, 7, 9). Videre er kombinasjonen av sportsvasking som middel for å påvirke både globalt og nasjonalt funnet i 3 av publikasjonene (publikasjon 2, 4, 5). Det er 2 litteraturbidrag (publikasjon 1, 8) hvor type nummer 1, sportsvasking som et middel for å forbedre/påvirke den aktive aktørens omdømme/status eksternt/globalt, står alene som typen sportsvasking som er identifisert. Det er ikke avdekket noen andre kombinasjoner av type sportsvasking enn de nevnte. Disse resultatene viser en tydelig dominans av den første typen sportsvasking og det er gjennomgående i forskningen at dette er identifisert som den mest vanlige varianten. Imidlertid er det en stor andel av publikasjonene som viser til at sportsvasking også er brukt som et middel nasjonalt – for å påvirke sin egen befolkning.

### **Eksempler på sportsvasking – statistikk**

I gjennomgangen av de 9 publikasjonene i utvalget mitt har jeg funnet at det er presentert 27 enkeltstående eksempler på sportsvasking – noe som gir et gjennomsnitt på 3 per publikasjon. Det er imidlertid et stort sprik mellom forskningsartikkelen (publikasjon 9) som presenterer flest eksempler (13) og den (publikasjon 1) som presenterer færrest (1). Av de 27 identifiserte eksemplene er hele 10 av dem relatert til arrangering av forskjellige olympiske leker (6 sommer-OL og 4 vinter-OL). 4 av eksemplene viser til arrangering av ulike utgaver av fotball-VM og det samme antallet eksempler (4) refererer til staters eierskap av fotballklubber. De siste 9 eksemplene er enkeltstående og omhandler arrangering av golfmesterskap (LIV Golf arrangert av Saudi-Arabia), friidrettsarrangement (i Aserbadsjan), tennis-turnering (i Saudi-Arabia), Super Bowl (i USA), sykkelritt (Giro d'Italia-etappe i Israel), treningsleir i Myanmar (for den engelske klubben Leeds United), Formel 1-løp (i autoritære stater i tidsrommet 1950-2023), sportsarrangementer i Sovjetunionen (under den kalde krigen) og avslutningsvis blant de enkeltstående eksemplene er selve staten Qatar forsket på som en egen sportsvaskingscase og presentert som et utvidet eksempel som dekker over mer enn deres arrangering av fotball-VM i 2022.

Som nevnt er antallet olympiske leker som det vises til som eksempler på sportsvasking høyt, med 10 separate OL-arrangementer referert til. De olympiske leker (både sommer- og vinter-

OL) er som kjent arrangementer som innbefatter en rekke øvelser på tvers av ulike idretter som fenger et stort publikum. Utover denne typen multiarrangement er det blant eksemplene i forskningen funnet at *football* er den individuelle idretten som er representert flest ganger. 9 av de 27 eksemplene, altså en tredjedel, stammer fra fotballens verden.

Videre er det interessant å se hvilke eksempler som går igjen flere ganger og presenteres i forskjellige publikasjoner i litteraturutvalget. Av de 27 eksemplene som er identifisert er de til sammen referert til 46 ganger på tvers av de ulike litteraturbidragene. Ikke uventet er det fotball-VM i Qatar som går igjen som det hyppigste eksempelet som er trukket frem på sportsvasking. Dette arrangementet vises til 5 ulike ganger gjennom forskningen i litteraturutvalget (publikasjon 2, 4, 6, 7, 9). Videre er OL i Berlin (publikasjon 3, 6, 7, 9) og Saudi-Arabias investering i fotballklubben Newcastle United (publikasjon 6, 7, 8, 9) begge referert til i 4 forskjellige publikasjoner. De to olympiske lekene som har vært arrangert i Kina i nyere tid, i 2008 (publikasjon 2, 7, 9) og i 2022 (publikasjon 2, 3, 9), er begge dratt frem som eksempler i 3 ulike litteraturbidrag. Nedover på lista finner vi 5 eksempler som alle er vist til 2 ganger i litteraturen og det er henholdsvis arrangementen av LIV Golf-turneringen (publikasjon 1, 9), OL i Vancouver i 2010 (publikasjon 3, 9), et friidrettsarrangement i Baku, Aserbadsjan i 2015 (publikasjon 7, 9) og staters eierskap av fotballklubbene Paris Saint Germain (publikasjon 6, 8) og Manchester City (publikasjon 7, 8). Det er avslutningsvis 17 enkeltstående eksempler som kun refereres til én gang hver (henvisning gjøres til tabell i vedlegg A for disse).

### **Oppsummerende diskusjon**

Som vist til i gjennomgangen har samtlige litteraturbidrag identifisert sportsvasking som et middel for å forbedre/påvirke den aktive aktørens omdømme/status eksternt/globalt. Det er da også vist til en rekke eksempler som illustrerer denne typen sportsvasking. Noen av de mest fremtredende eksemplene som trekkes frem er arrangementen av fotball-VM i Qatar og staters eierskap av fotballklubber i andre land. Fruh og medforfatterne (2023) forklarer hvordan sportsvasking kan fungere på følgende måte:

«owning a prominent club or hosting a mega-event like the World Cup enables ‘state leaders to cut through the noise of global information society to disseminate a series of widely heard, reputation-enhancing messages over a sustained period’. This can be as

simple as usurping undesirable internet search results through sheer volume and relevance” (Fruh et al., 2023, s. 103).

Fruh og medforfatterne snakker her om hvordan internettsøk etter eksempelvis «Qatar» på de første resultatsidene sannsynligvis kun vil gi treff som gjelder fotball-VM og at søkerresultater som omhandler for eksempel brudd på menneskerettigheter vil dyttes bakover og dermed bli mindre synlig for publikum. Dette vil da kunne sees som en konkret og effektiv måte å bedrive sportsvasking på og for å nå frem til et globalt publikum. Roslender (2023), på den annen side, argumenterer for, i artikkelen sin om spredning av sportsvasking i toppfotballen, at denne strategien har feilet og heller slått tilbake på Qatar. Han viser til at Qatars behandling av menneskerettigheter raskt fikk betydelig oppmerksomhet globalt, spesielt arbeidsforholdene til fremmedarbeiderne i landet og forbudet mot og straffeforfølgelsen av homofil adferd (Roslender, 2023).

Det viser seg altså at arrangering av mesterskap i eget land potensielt kan få negative følger i form av uønsket fokus på de gale tingene (sett fra sportsvaskerens perspektiv) og sette et ekstra søkelys på forholdene som sportsvaskeren ønsker å avlede oppmerksomhet vekk fra. En noe mer «subtil» form for sportsvasking på globalt plan kan sies å være staters investering i fotballklubber i populære ligaer utenfor deres eget land. Jules Boykoff adresserer denne varianten av sportsvasking myntet på et globalt publikum gjennom følgende avsnitt:

“But what about when authoritarian countries take their sportswashing show on the road? Stepping away from sports megaevents for a moment allows us to see a qualitatively divergent version of sportswashing whereby controversial regimes purchase professional sports clubs or host major events in putative democracies. This entails essentially renting the world’s best athletes as de facto ambassadors. Unlike hosting mega-events, where athletes have little say in where they occur, athletes are fully implicated in authoritarian-backed sports transpiring in democratic countries” (Boykoff, 2022, s. 347).

Her vises det til hvordan autoritære stater, som for eksempel Saudi-Arabia, «planter røtter» i demokratiske land gjennom oppkjøp av populære fotballklubber og med dette søker å «sole seg i glansen» av fotballklubbene de investerer i. Fruh og medforfatterne (2023) viser også til denne typen sportsvasking og forklarer hvordan eierne (statene) er i posisjon til å dra nytte av positiv assosiasjon med klubbene, på samme tid som klubbene, gjennom deres



hovedrepresentanter ut mot media (hovedtrener fortrinnsvis) distanserer seg fra ugjerningene til eierne og ikke ønsker fokus på eller snakk om dette (Fruh et al., 2023). Sett i lys av dette kan man forstå hvorfor oppkjøp av klubber i andre land, hvor den sportsvaskende aktøren kan holde seg mer i bakgrunnen og høste fruktene av knytningen til klubb og idrett, er en attraktiv metode å benytte seg av.

Kolden (2022) viser i sin avhandling om OL og sportsvasking til noe hun omtaler som et «*ekstremt politisk trekk i frå den kinesiske stat*» og et «*tydeleg teikn til sportsvasking*» da det under OL i Beijing i 2022 var en uygur som tente OL-ilden under åpningsseremonien. Kina har hatt søkelyset på seg for undertrykking av uygurene og grepet med å «*gje ein uygur den ærefulle rolla med å tenne OL-elden skulle nok i kinesiske augo sende ut eit signal til resten av verda om at folkemordet mot uygurane var oppspinn og at dei inkluderte urfolket på beste måte i samfunnet*» (Kolden, 2022, s. 17). Denne aksjonen fra Kina må kunne sies å være et meget klart og konkret eksempel på sportsvasking med en ambisjon om å påvirke og endre den aktive aktørens omdømme globalt.

Videre i forskningen er det flere som har trukket frem at sportsvaskingen ikke utelukkende har vært ment å skulle påvirke et globalt publikum. Det har også vært «designet» en type sportsvasking hvor man ser forsøk på intern påvirkning innad i eget land og hvor målgruppen har vært den nasjonale befolkningen. Boykoff (2022) trekker frem Russlands arrangering av vinter-OL i Sochi som et eksempel hvor strategien for sportsvasking inkluderte både den globale og den nasjonale typen sportsvasking og hvor effektene av den interne sportsvaskingen var vel så viktige som av den globale. Boykoff skriver: «*...the Games allowed Vladimir Putin to distract from laws that openly persecuted lesbian, gay, bisexual, transgender, and queer people, a topic that generated negative media coverage internationally*» (Boykoff, 2022, s. 344). Videre skriver Boykoff at om man kun fokuserer på strategiene for forbedring av Russlands omdømme eksternt, vil Sochi-OL kunne ansees som en flopp i det henseende. Imidlertid var ikke Russland kun opptatt av denne delen, slik Boykoff beskriver det her:

“However, Sochi Olympics organizers were not only concerned about Russia’s international image; they invested immense energy gearing their Olympic messaging toward a domestic audience, infusing it with affective loyalty for the country and yearning for national strength and solidarity in the face of international adversaries

and their calculated cultivation of anti-Russian sentiments” (Boykoff, 2022, s. 344-345).

De forsøkte med dette å spille på nasjonalfølelse og patriotisme og samtidig «ruste opp» egen befolkning mot internasjonale motstandere og anti-russiske holdninger. Eksempelet med OL i Russland fra 2014 illustrerer altså hvordan en strategi for sportsvasking kan være satt sammen av ulike typer og modeller rettet mot forskjellige publikum og hvordan den ene typen sportsvasking kan feile på samme tid som den andre typen fungerer.

Søyland og Moriconi (2022) viser også til en kombinasjon av de samme typene sportsvasking i deres studie av hvordan Qatar effektivt har utnyttet sport. De refererer til Qatars egen sportssektor-strategi og skriver følgende: «*Qatar views sports as a crucial instrument for accomplishing its objectives, both domestically and internationally*» (Søyland & Moriconi, 2022, s. 358) og viser til måter Qatar har søkt å utføre dette, med arrangering av fotball-VM i 2022 som det sterkeste eksempelet.

I fire av litteraturbidragene i utvalget er det identifisert at en tredje type sportsvasking er i spill, nemlig en variant hvor sportsvasking er brukt som et middel for å påvirke og spre ideologi. Dette eksemplifiseres hyppigst ved å vise til Tysklands arrangering av OL i 1936, men Italias arrangering av fotball-VM i 1934 under Mussolinis fascistiske styre og Sovjetunionen og Kinas arrangering av olympiske leker trekkes også frem som eksempler hvor denne typen sportsvasking er blitt utøvd. At nazistene i Tyskland fremmet sin sak gjennom utbredt bruk av propaganda er velkjent og Kolden (2022) peker på hvordan Hitlers regjering ikke bare brukte de olympiske lekene til å påvirke og forbedre omdømmet sitt globalt og nasjonalt, men også til å «å styrke og spreie nazismen til resten av verda» (Kolden, 2022, s. 10). Kolden refererer videre i sin avhandling til akademikerer Scott Venters som omtaler «*Hitlers OL i Berlin i 1936 som den perfekte internasjonale «iscenesetjinga» av Hitlers ideal-Tyskland. Ein kan tolke dette utsaknet som at Hitler fekk moglegheita til å fremje eiga syn på den perfekte stat og korleis den perfekte innbyggjar såg ut, og på denne måten subtilt implementere tankegangen om at det var slik vi alle skulle sjå ut og oppføre oss*» (Kolden, 2022, s. 10). Kolden skriver videre at dette var «*ein måte å snike propaganda og politikk inn i sporten på, utan å gjere det openbart*» (Kolden, 2022, s. 10). At Tyskland aktivt brukte de olympiske leker for å spre sin ideologi støttes ytterligere opp av Boykoff (2022) som viser til at de til og med fant opp en spesiell tradisjon for å legge til rette for sportsvasking, nemlig den olympiske fakkelfestetten. Denne skulle tennes på Olympen i

Hellas og transporteres gjennom Europa til olympiastadion i Berlin. Gjennom følgende utdrag beskriver Boykoff hvordan de brukte reisen med fakkelen til å spre nazistisk propaganda: «*Traversing seven countries in 12 days, the route from Olympia to Berlin not only spread the word about the upcoming Olympics, but it also enabled Hitler to funnel Nazi propaganda through central and southeastern Europe, key zones of Nazi geopolitical ambition and future war-making*» (Boykoff, 2022, s. 344). Måten tyskerne brukte de olympiske lekene i 1936 på viser oss at sportsvasking har eksistert i en årrekke og litteraturen har tydelig demonstrert mange eksempler, både fra eldre og nyere tid, på hvordan sportsvasking har fått grobunn på tvers av kontinenter, arrangementer og idretter og hvilke typer sportsvasking som er blitt utøvd.

### 3.4.3 Hvordan har forskningen bidratt til å forstå årsakene til sportsvasking?

I arbeidet med å strukturere og presentere hvilke funn som er blitt gjort innenfor dette forskningsspørsmålet har jeg laget en tabell som viser publikasjonsnummer, forfatter, tittel, en kolonne med tittelen «Hvordan har forskningen bidratt til å forstå årsakene til sportsvasking?», en kolonne som viser antall årsaker funnet per litteraturbidrag med totalen oppsummert i bunn og deretter er årsakene sortert videre under tre kolonner (*Politisk motivert, Omdømme-/menneskerettighetsrelatert og Økonomisk/kommersielt motivert*). I bunn av disse sistnevnte kolonnene har jeg foretatt en prosentvis utregning som viser hvordan årsakene fordeler seg mellom de tre sistnevnte årsakskolonnene utregnet mot totalen (som eksempel: X antall politisk motiverte årsaker / totalt antall årsaker x 100). Denne tabellen er tilgjengelig som vedlegg B. Videre i besvarelsen vil jeg presentere og diskutere disse funnene.

I min gjennomgang har jeg identifisert 47 årsaker på tvers av litteraturbidragene, hvorav totalen utgjøres av noen unike årsaker og av noen som går igjen gjentatte ganger og refereres til i flere av publikasjonene. De fordeler seg mellom rent overordnede årsaker på et høyere, mer strategisk nivå til konkrete årsaker knyttet til spesifikke handlinger med bestemte ønskede utfall. I vurderingen av disse årsakene har jeg funnet at de grovt sett kan sorteres under tre hovedkategorier. Den første kategorien er «årsaker relatert til *ønske om omdømmeendring*» og herunder sorterer alle årsaker knyttet til ønsker om å dekke til og avlede fra menneskerettighetsbrudd. Kategori nummer to viser til «*økonomiske/kommersielt motiverte årsaker*» og her refereres det til de årsakene som **direkte** adresserer sportsvasking som et verktøy for å oppnå økonomisk vinning. En tredje kategori viser til politisk motiverte årsaker hvor det her i all hovedsak forstås de identifiserte årsakene som omhandler ønsket om

å spre og få etablert en politisk agenda gjennom sport. I denne grovsorteringen fordeler årsakene seg med stor overvekt innenfor den første kategorien, der om lag 62 % av årsakene til utøvelse av sportsvasking er relatert til ønsker og ambisjoner om omdømmeendring. Rundt 23 % av årsakene peker mot konkrete mål om kommersiell/økonomisk gevinst mens 15 % viser til politisk motiverte årsaker. Selv om de to siste kategoriene viser til enkeltstående årsaker knyttet til henholdsvis promotering av stater med kommersiell hensikt og politisk motiverte årsaker er det liten tvil om at de tre årsakskategoriene henger tett sammen og dermed vil være noe overlappende. Litteraturen har for eksempel vist eksempler på at stater har hatt fokus på å endre omdømme for å, i parallell eller senere, kunne vinne på det økonomisk.

Flere av forfatterne av litteraturbidragene viser til stater som har et dårlig rykte for brudd på menneskerettigheter og trekker frem ønsket om å dekke til eller avlede fra saker knyttet til menneskerettighetsbrudd som en hovedårsak for å bedrive sportsvasking. Jirouchova (2022) viser til at å dekke til eller avlede fra saker knyttet til seksuell trakassering, rasisme eller generell diskriminering og fra saker knyttet til menneskerettighetsbrudd var blant Kinas viktigste motivasjoner for å arrangere olympiske leker både i 2008 og i 2022 (Jirouchova, 2022). Svanhild Kolden (2022) stiller seg bak denne og viser til hvordan «*Kina var innstilt på å nytte seg av vertsrolla si til å skape eit glansbilete på landet...for å skape eit falskt bilete på ein moderne, demokratisk stat for å få dei positive ringverknadene dei håpa OL ville gje*» (Kolden, 2022, s. 17). Robin Roslender (2023) beskriver i sin artikkel hvordan Saudi-Arabia, Qatar og Abu Dhabi alle har et søkelys på seg som en følge av en rekke forhold knyttet til brudd på menneskerettigheter og han argumenterer for at årsaken til at alle disse landene har kjøpt fotballklubber i populære ligaer i all hovedsak er et ønske om å avlede/vri oppmerksomhet bort fra menneskerettighetsbrudd (Roslender, 2023). Fruh og medforfatterne (2023) forklarer årsaker til at sportsvasking utøves med at den sportsvaskende aktøren ønsker å «avlede fra, minimere og normalisere en moralsk overtredelse» (Fruh et al., 2023). Michael Skey (2022) tar denne litt videre og viser til at sportsvasking er “*designed to build positive associations with a state/country rather than simply conceal*” (Skey, 2023, s. 12). Han beskriver her at årsakene til å sportsvaske er et ønske om å bygge positive assosiasjoner og nettverk, men viser til at det ikke kun kan gjøres ved å avlede fra eller skjule moralske overtramp.

Vegar Fjell (2023) viser i sin avhandling til «*at autoritære stater i større grad bruker store sportsmesterskap til å oppnå omdømmeendring både innenfor og utenfor egne landegrenser,*

*nettopp fordi de mangler den samme legitimiteten som mer demokratiske stater»* (Fjell, 2023, s. 63). Forfatteren fortsetter å forklare hvordan noen av disse statene er forholdsvis nye og står overfor utfordringer med å etablere seg selv. Det blir også antydning at flere land benytter store sportsarrangementer som en mulighet til å vise seg fram og forbedre sitt globale omdømme. Dette gjøres ikke nødvendigvis for å skjule eventuelle menneskerettighetsbrudd, men snarere fordi det er et tydelig behov for å øke handel, turisme og diplomatiske forbindelser.

Her beveger vi oss inn på kategorien som går på at årsaker til å bedrive sportsvasking er relatert til økonomiske og kommersielle interesser. Søyland og Moriconi (2022), som har studert hvordan Qatar har operert, viser til hvordan staten – i tillegg til å bedrive sportsvasking for å dekke over menneskerettighetsbrudd, også «...*see sports as a means to conduct diplomacy, improve and forge relations globally and attract tourists, investments and trade*» (Søyland & Moriconi, 2022, s. 359). Fjell (2023) har, som nevnt, vært inne på tilsvarende i sin avhandling og viser også til kommersielt motiverte årsaker for sportsvasking. Han beskriver det mer konkret som et ønske om «*å øke blant annet handel, turisme og diplomatiske bånd, om å skape legitimitet og kredibilitet og et ønske om å forbedre politiske rammevilkår og utenrikspolitisk omdømme gjennom å bruke eksempelvis sport til å fremstå mer attraktive for samarbeidspartnere*» (Fjell, 2023, s. 64). Jirouchova (2022) på sin side, peker på hvordan Kina ønsket å bruke de olympiske lekene til selv-promotering og fremvisning/reklamerings for sin egen høyteknologi (Jirouchova, 2022). Litt enkelt sagt kan man se for seg her at det er mer komfortabelt for andre land å gjøre handel med et land som også forbindes med fotball-VM eller olympiske leker og ikke «bare» relateres til menneskerettighetsbrudd. En stat vil kunne ha sterk motivasjon for å arrangere sportsarrangementer dersom det vil lede til større aksept og legitimitet i andre settinger de er involverte i – og avhengige av.

I kategorien «politisk motiverte årsaker» til sportsvasking viser Jules Boykoff (2022) til hvordan Hitler og Nazi-Tyskland ønsket å fremme politisk makt og nazistisk propaganda gjennom arrangementen av OL i 1936 (Boykoff, 2022). Michael Skey (2022) refererer til lignende motivasjon fra tyskernes side for OL-arrangering når han skriver «...*the 1936 Berlin Olympics, which was designed to showcase the power of the Nazi's*» (Skey, 2023, s. 7). Skey viser også til hvordan Sovjetunionen investerte i sportsarrangementer under den kalde krigen, i det som ble sett på som en strategi i deres ønske om å fremme kommunismen (Skey, 2023). Som Boykoff og Skey viser også Kolden (2022) til Tyskland i 1936 som eksempel på en stat som har benyttet sport som et verktøy fordi den ønsker å spre politisk propaganda. I likhet

med Skey trekker Kolden i tillegg frem Sovjetunionen i den samme sjangeren, i forbindelse med arrangering av OL i 1980. Her viser hun til hvordan staten forsøkte å glorifisere landets ressurser og kvaliteter og samtidig samle oppslutning for utenrikspolitikken sin i kraft av å være vert for de olympiske leker (Kolden, 2022).

Som gjennomgangen av litteraturen har vist vil det gjerne ikke være enkeltstående eller ensartede årsaker til at sportsvasking utøves, årsakene vil som oftest være flere og i stor grad også overlappende. Overordnet er årsakene til sportsvasking enten relatert til et ønske om endring av omdømme og avledning fra menneskerettighetsbrudd, kommersielt/økonomisk motiverte eller politisk motiverte.

## **4 Oppsummerende refleksjon over litteraturen**

Arbeidet med denne litteraturstudien har vært et dyptgående forsøk på å forstå fenomenet sportsvasking bedre ved hjelp av en gjennomgang av eksisterende forskning. Min interesse for dette emnet ble vekket av den stadig økende rollen sportsvasking spiller i det moderne samfunnet og i sportsverdenen som jeg har fulgt tett over tid og hvor jeg de siste årene har merket en endring og et skifte i hvordan sport omtales, i hvor ulike mesterskap arrangeres og i hvilke aktører som er involvert. Med spesifikke forskningsspørsmål rettet mot definisjoner, typer av, eksempler på og årsaker til sportsvasking har studien ledet meg gjennom et komplekst landskap av litteratur.

Overordnet vil jeg konkludere med at alle de 9 litteraturbidragene jeg endte opp med i mitt utvalg, og ikke minst seleksjonsprosessen jeg var gjennom for å ende opp med de 9, har bidratt til å belyse temaet sportsvasking for meg og har gitt meg en bredere forståelse av hvordan sportsvasking fungerer og hvordan og hvorfor det nå er blitt et så aktuelt tema.

Jeg har undersøkt ulike definisjoner av sportsvasking som er anvendt i litteraturen.

Definisjonene viste seg å være varierende, noen var korte og noen var lange og omfattende. I gjennomgangen av disse gjorde jeg meg tidlig en tanke om at de kortere definisjonene ikke klarte å gjenspeile kompleksiteten i fenomenet sportsvasking. Noen av disse var for avgrensede og utelukket en hel rekke av både involverte aktører og årsaker til sportsvasking. Noen av definisjonene fokuserte utelukkende på sportsvasking som et grep for å skjule brudd på menneskerettigheter, noen var litt for generiske, mens andre definisjoner kunne sies å kanskje være for bundet opp i konteksten av den spesifikke casen som var forsket på i litteraturbidraget. Denne variasjonen i definisjoner har ført til refleksjoner rundt behovet for

en enhetlig forståelse av begrepet, en enda mer presis definisjon som på samme tid er «passe» avgrensende og «passe» åpen. Dette vil kunne bidra til å gi klarhet i senere forskning.

Når det gjelder ulike typer sportsvasking og eksempler på sportsvasking har litteraturen avdekket et spekter av hendelser, aksjoner og arrangementer som har vært forsket på. Fra store enkeltarrangementer til langsiktige investeringer i fotballklubber har forskningen vist mangfoldet av kontekster der sportsvasking kan manifestere seg. Litteraturen refererer til mange konkrete arrangementer og aktiviteter på tvers av forskjellige idretter som eksempler på sportsvasking og viser oss samtidig forskjellige typer av sportsvasking myntet på ulike publikum. Forskningen har vist at sportsvaskingsforsøkene har hatt vekslende suksess og at det i enkelte tilfeller kan sies å ha *motsatt* effekt av hva som var intensjonen. Litteraturen har også vist at sportsvaskingen kan ha hatt en mindre suksessfull innvirkning på én målgruppe (for eksempel mot et globalt publikum) mens den har vært ansett som vellykket mot en annen målgruppe (for eksempel den nasjonale befolkningen).

Som litteratursøket har vist er sportsvasking et ungt forskningsfelt og mange av hendelsene, arrangementene og aktivitetene som er blitt forsket på er fra nyere tid, det vil si innenfor de siste to-tre årene i skrivende stund (desember 2023). Det betyr at forskningen som er gjennomført kan sies å ha skjedd omtrent i parallell med at hendelsene har utspilt seg og det vil samtidig si at det kun vil være mulig å se og vurdere de *umiddelbare* effektene og resultatene av sportsvaskingen. I mine øyne vil et svært interessant og relevant fokus for videre forskning på sportsvasking være de mer langsiktige effektene. Hvordan vil arrangementen av Qatar-VM spille inn for Qatars posisjon som en global aktør på tvers av verdensmarkeder? Hvordan vil Saudi-Arabias eierskap av Newcastle United påvirke søkelyset som er på staten for deres historie med brudd på menneskerettigheter?

I refleksjon over eventuell senere forskning på suksessopptåelse for sportsvasking anerkjenner jeg at effektene av sportsvaskingsaktiviteter vil være utfordrende å måle og jeg innser samtidig at det sannsynligvis er derfor sportsvasking er blitt en populær metode og et nyttig verktøy – nettopp fordi den er ment å foregå i det skjulte og den skal være vanskelig å spore. Da blir det naturligvis krevende å måle suksessopptåelsen ettersom man først må kartlegge *omfanget* av sportsvaskingen. Det vil utvilsomt være en utfordring å definere suksess i sportsvasking, spesielt med tanke på mangfoldet av hendelser og aktører som er involvert. Dette kan peke mot et potensielt hull i forskningen, spesielt når det gjelder å utvikle

metoder for å måle suksessen til sportsvasking. Dette vil være en utfordring for senere forskning på nettopp dette.

Samtidig som jeg refererer til sportsvasking som et ungt forskningsfelt med en overvekt av eksempler fra de siste årene har litteraturstudien vist at sportsvasking har eksistert lenge før selve begrepet ble introdusert. For en mer omfattende studie vil det være interessant å gjøre et enda grundigere dykk gjennom historien og se på hvordan det samme fenomenet er blitt omtalt og beskrevet i litteraturen fra et historisk perspektiv og gjerne fra et samtidsperspektiv.

I gjennomgangen av eksempler på sportsvasking og aktørene bak er det utelukkende funnet et fokus på stater og lands regjeringer som de utøvende aktører. Her tenker jeg at det er et hull i forskningen og også et stort potensielt tema for videre forskning. For det er vel liten tvil om at svært mange *bedrifter* og *selskaper* over hele verden benytter sport som en del av deres PR-strategier. I oppgavens innledning refererte jeg til en masteroppgave som diskuterte Equinor og hvorvidt selskapet var skyldig i grønnvasking. Men hva med Equinor og *sportsvasking*? Det ville være svært interessant med et dypdykk i hva for eksempel Equinors sponning av idrett gjør for byggingen av deres omdømme i en verden hvor de kanskje har ønsker om å assosieres med andre ting enn stadig mer negativt ladde ord som «oljeutvinning».

Innledningsvis viser jeg også til hvordan populærmedia har satt søkelyset på Troms Krafts oppkjøp av navnerettighetene til fotballklubben Tromsøs stadion. De hadde videre gitt stadion et samisk navn og enkelte mener at endringen av stadion-navnet er en form for sportsvasking fordi kraftselskapet har en egeninteresse knyttet til vindkraftutbygging i samiske områder. Dette ser jeg for meg at er et mikro-eksempel på aksjoner som kan knytte selskaper til sportsvasking og jeg føler meg trygg på at dette er en svært omfattende praksis på verdensbasis. Et søk på «*corporate sportswashing*» gir kun 5 treff i søkemotoren Oria, med andre ord er dette et enormt fruktbart område for videre forskning på sportsvasking.

Undersøkelsen av årsakene til sportsvasking har vist seg å være kompleks. Forskningen har kastet lys over politiske motiver, ønsket om å endre omdømme, å skjule/avlede fra menneskerettighetsbrudd og økonomiske gevinster som drivkrefter bak sportsvasking. Videre har gjennomgangen av litteraturen vist at ulike typer årsaker kan være overlappende, spesielt er det gjerne sammenheng mellom ønsket om å endre/forbedre omdømme og ønsket om å kunne vinne på dette økonomisk. I organisasjons- og omdømmefaget refereres det gjerne til et ønske om å bygge «omdømmekapital» når man kommuniserer eksternt (Jacobsen & Thorsvik, 2013) og dette mener jeg er overførbart til sportsvaskingens verden som en av de



elementære årsakene til at sportsvasking utøves. Om en stat har bygget opp en stor andel omdømmekapital, vil den kunne være i posisjon til å forvalte denne gjennom for eksempel handel med andre stater.

Om man bryter ned arrangement av et mesterskap eller en stats involvering i sport til noe rent grunnleggende, så er det nærliggende å konkludere med at de bakenforliggende årsakene til enhver tid vil være at den involverte aktøren har noe å vinne på sin involvering. Det kan være rent kommersielt, gjennom et ønske om å promotere et land for økonomisk vinning, eller det kan være en regjeringens ønske om å tilfredsstille og imponere sin egen befolkning. Som litteraturstudien har vist blir begge disse årsakene knyttet til sportsvasking til tross for at de kan sies å være av en mer «uskyldig» natur. Forskningen relaterer disse likevel til sportsvasking fordi den utøvende aktøren bruker sport til å påvirke og til å manipulere en mottaker for å oppnå noe til egen vinning. Skal man følge denne logikken vil omtrent alle arrangementer, handlinger eller aksjoner av en viss størrelse og betydning kunne karakteriseres som sportsvasking fordi det som regel alltid vil være noe å vinne på det. Mine videre refleksjoner rundt dette er at det alltid vil være fordelaktig som publikum å være bevisst og gjøre seg opp tanker om motivene og årsakene til at en aktør er involvert i sport, men gjennomgangen av litteraturen har vist at sportsvaskingen først blir virkelig «negativt ladet» når den utføres av aktører som ønsker å dekke over alvorlige moralske overtredelser og menneskerettighetsbrudd.

I gjennomgangen av litteraturen har jeg, i tillegg til hovedfokuset på hvordan den svarer på mine forskningsspørsmål, notert meg hvorvidt litteraturen viser til teoretiske begreper og perspektiver knyttet til organisasjons- og omdømmefag. Konklusjonen er at det refereres til et minimum av omdømmerelaterte teorier og at knytning til organisasjonsfag og ny-institusjonell teori er fraværende. I studiet av organisatorisk omdømme og ny-institusjonell teori finnes det et teoretisk rammeverk og – for å kunne drive kumulativ forskning på dette feltet fremover, mener jeg det vil være fordelaktig å ha et slikt teoretisk rammeverk i bunn.

Som en avsluttende refleksjon rundt fremtidig forskning på temaet sportsvasking mener jeg det vil være svært interessant å se hvordan *sosiale medier* spiller inn i sportsvaskingens verden. Sett fra et promoteringsperspektiv hvor sportsvasking handler om å «stjele» et narrativ og å nå ut til flest mulig er det nærmest en selvfølge at sosiale medier brukes svært aktivt i denne sammenheng. Hvordan sosiale medier tas i bruk av de sportsvaskende aktørene tenker jeg vil være høyinteressant forskning.

Gjennom denne studien har jeg erkjent kompleksiteten i sportsvasking og, som det kommer frem i refleksjonene over emnet, tenker jeg at det er et tema som forskere i fremtiden kan angripe fra flere forskjellige innfallsvinkler og hvor det definitivt kan dukke opp mye interessant lesning i årene som kommer.

## 5 Referanseliste

- Aveyard, H. (2023). *Doing a literature review in health and social care : a practical guide* (5. utgave. utg.). Open University Press/ McGraw- Hill Education.
- Boykoff, J. (2022). Toward a Theory of Sportswashing: Mega-Events, Soft Power, and Political Conflict. *Sociology of sport journal*, 39(4), 342-351.  
<https://doi.org/10.1123/ssj.2022-0095>
- Bradbury-Jones, C., Aveyard, H., Herber, O. R., Isham, L., Taylor, J. & O'Malley, L. (2022). Scoping reviews: the PAGER framework for improving the quality of reporting. *International journal of social research methodology*, 25(4), 457-470.  
<https://doi.org/10.1080/13645579.2021.1899596>
- Davis, L., Plumley, D. & Wilson, R. (2023). For the love of 'sportswashing'; LIV Golf and Saudi Arabia's push for legitimacy in elite sport. *Managing sport and leisure, ahead-of-print*(ahead-of-print), 1-19. <https://doi.org/10.1080/23750472.2022.2162953>
- Fjell, V. (2023). *Sportsvasking i lysets hastighet* [UiT Norges arktiske universitet].
- Fruh, K., Archer, A. & Wojtowicz, J. (2023). Sportswashing: Complicity and Corruption. *Sport, ethics and philosophy*, 17(1), 101-118.  
<https://doi.org/10.1080/17511321.2022.2107697>
- Høie Nygård, J. (2020). *Morgendagens helter eller morgendagens skurker? En dokumentanalyse av Equinors prat og praksis knyttet til bærekraft* [UiT Norges arktiske universitet].
- iTromsø. (2023, 29.03.2023). Historisk avtale: Alfheim bytter til samisk stadionnavn. *Aftenposten*. <https://www.aftenposten.no/sport/fotball/i/onValK/historisk-avtale-alfheim-bytter-til-samisk-stadionnavn>
- Jacobsen, D. I. & Thorsvik, J. (2013). *Hvordan organisasjoner fungerer* (4. utg. utg.). Fagbokforl.
- Jirouchova, A. (2022). *How Countries Use Mega-Events to Sportswash Human Rights Violations: The Case of China During Beijing Winter Olympics 2022* [ProQuest Dissertations Publishing].
- Kolden, S. (2022). *OL og sportsvasking: Maktmisbruk, propaganda og fasade?* [NTNU].
- Kvåle, G. & Wæraas, A. (2017). *Organisasjon og identitet : eit symbolsk perspektiv* ([Rev. utg.]. utg.). Samlaget.
- Paez, A. (2017). Gray literature: An important resource in systematic reviews. *J Evid Based Med*, 10(3), 233-240. <https://doi.org/10.1111/jebm.12266>
- Roslender, R. (2023). The spread of sportswashing within top-flight football: a discussion of its underpinnings, mechanisms and probable consequences. *ACCOUNTING AUDITING & ACCOUNTABILITY JOURNAL*. <https://doi.org/10.1108/AAAJ-06-2022-5849>
- Røvik, K. A. (2016). *Trender og translasjoner : ideer som former det 21. århundrets organisasjon* (4. utg.). Universitetsforl.
- Skey, M. (2023). Sportswashing: Media headline or analytic concept? *International Review for the Sociology of Sport*, 58(5), 749-764.  
<https://doi.org/10.1177/10126902221136086>
- Språkrådet. (2021, 03.01.2022). *Sportsvaske er årets ord 2021*. Språkrådet.  
<https://www.sprakradet.no/Vi-og-vart/hva-skjer/Aktuelt/2021/sportsvaske-er-arets-ord-2021/>
- Sæle, O. O. (2023, 30.08.2023). Sportsvasking. I E. Bolstad (Red.), *Store norske leksikon*.  
<https://snl.no/sportsvasking>

Søyland, H. S. & Moriconi, M. (2022). Qatar's multi-actors sports strategy: Diplomacy, critics and legitimisation. *International Area Studies Review*, 25(4), 354-374.  
<https://doi.org/10.1177/22338659221120065>

## **Vedlegg**

1. Vedlegg A – tabell for type sportsvasking og eksempler
2. Vedlegg B – tabell for årsaker
3. Vedlegg C – dataoppsummeringstabell



## VEDLEGG A - TABELL FOR TYPE SPORTSVASKING OG EKSEMPLER

Nr.	Forfatter	Tittel	Hvilke ulike typer sportsvasking har blitt identifisert?	Hvilke konkrete hendelser/aksjoner/arrangementer er forsket på og trekkes frem som mulige eksempler på sportsvasking?
1	Davis, Leon Plumley, Daniel Wilson, Rob	For the love of 'sportswashing'; LIV Golf and Saudi Arabia's push for legitimacy in elite sport	1. Sportsvasking som et middel for å forbedre/påvirke den aktive aktørens omdømme/status eksternt/globalt	1. LIV Golf
2	Jirouchova, Aneta	How countries use mega-events to sportswash human rights violations	1. Sportsvasking som et middel for å forbedre/påvirke den aktive aktørens omdømme/status eksternt/globalt 2. Sportsvasking som et middel for å forbedre/påvirke den aktive aktørens omdømme/status internt/nasjonalt	1. Super Bowl 2. Fotball-VM i Qatar i 2022. 3. OL i Beijing i 2008 4. OL i Beijing i 2022
3	Kolden, Svanhild	OL og sportsvasking: Maktmisbruk, propaganda og fasade?	1. Sportsvasking som et middel for å forbedre/påvirke den aktive aktørens omdømme/status eksternt/globalt 2. Sportsvasking som et middel for å forbedre/påvirke den aktive aktørens omdømme/status internt/nasjonalt 3. Sportsvasking som et middel for å påvirke og spre ideologi	1. OL i Berlin 1936 2. OL i Moskva 1980 3. OL i Vancouver 2010 4. OL i Beijing 2022
4	Søyland, Håvard Stamnes Moriconi, Marcelo	Qatar's multi-actors sports strategy: Diplomacy, critics and legitimisation	1. Sportsvasking som et middel for å forbedre/påvirke den aktive aktørens omdømme/status eksternt/globalt 2. Sportsvasking som et middel for å forbedre/påvirke den aktive aktørens omdømme/status internt/nasjonalt	1. Staten Qatar 2. Fotball-VM i Qatar I 2022
5	Fjell, Vegar	Sportsvasking i lysets hastighet	1. Sportsvasking som et middel for å forbedre/påvirke den aktive aktørens omdømme/status eksternt/globalt 2. Sportsvasking som et middel for å forbedre/påvirke den aktive aktørens omdømme/status internt/nasjonalt	1. Autoritære staters arrangering av Formel 1-løp 1950-2023
6	Fruh, Kyle Archer, Alfred Wojtowicz, Jake	Sportswashing: Complicity and Corruption	1. Sportsvasking som et middel for å forbedre/påvirke den aktive aktørens omdømme/status eksternt/globalt 2. Sportsvasking som et middel for å forbedre/påvirke den aktive aktørens omdømme/status internt/nasjonalt 3. Sportsvasking som et middel for å påvirke og spre ideologi	1. Fotball-VM i Qatar 2022 2. Fotball-VM i Argentina 1978 3. Fotball-VM i Italia 1934 4. OL i Berlin 1936 5. PSG eid av Qatar 6. Newcastle United eid av Saudi-Arabia 7. Chelsea eid av Roman Abramovich med sterke bånd til regjeringen i Russland

VEDLEGG A forts.

Nr.	Forfatter	Tittel	Hvilke ulike typer sportsvasking har blitt identifisert?	Hvilke konkrete hendelser/aksjoner/arrangementer er forsket på og trekkes frem som mulige eksempler på sportsvasking?
7	Skey, Michael	Sportswashing: Media headline or analytic concept?	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Sportsvasking som et middel for å forbedre/påvirke den aktive aktørens omdømme/status eksternt/globalt</li> <li>2. Sportsvasking som et middel for å forbedre/påvirke den aktive aktørens omdømme/status internt/nasjonalt</li> <li>3. Sportsvasking som et middel for å påvirke og spre ideologi</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Oppkjøpet av Newcastle United av et konsortium ledet av Saudi-Arabia</li> <li>2. Friidrettsarrangement i Baku, Aserbadsjan i 2015</li> <li>3. Arrangering av etappe av Giro D'Italia i Israel.</li> <li>4. Tennisarrangementer i Saudi-Arabia.</li> <li>5. Treningsleir for den engelske fotballklubben Leeds United i Myanmar.</li> <li>6. Arrangering av fotball-VM i Russland (2018)</li> <li>7. Arrangering av fotball-VM i Qatar (2022).</li> <li>8. Eierskapet til Manchester City Football Club av Abu Dhabi United Group fra De Forente Arabiske Emirater</li> <li>9. OL i Berlin 1936</li> <li>10. OL i Beijing 2008</li> <li>11. Sovjetisk investering i sportsprogrammer og arrangementer under den kalde krigen</li> </ol>
8	Roslender, Robin	The spread of sportswashing within top-flight football: a discussion of its underpinnings, mechanisms and probable consequences	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Sportsvasking som et middel for å forbedre/påvirke den aktive aktørens omdømme/status eksternt/globalt</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. PSG</li> <li>2. Manchester City</li> <li>3. Newcastle United</li> </ol>
9	Boykoff, Jules	Toward a Theory of Sportswashing: Mega-Events, Soft Power, and Political Conflict	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Sportsvasking som et middel for å forbedre/påvirke den aktive aktørens omdømme/status eksternt/globalt</li> <li>2. Sportsvasking som et middel for å forbedre/påvirke den aktive aktørens omdømme/status internt/nasjonalt</li> <li>3. Sportsvasking som et middel for å påvirke og spre ideologi</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. OL i Los Angeles i 2028</li> <li>2. Friidrettsarrangement i Baku, Aserbadsjan i 2015</li> <li>3. OL i antikkens Hellas, 416 år før vår tidsregning.</li> <li>4. OL i Berlin 1936</li> <li>5. OL i Beijing I 2008</li> <li>6. OL i Beijing 2022</li> <li>7. OL i Sochi I 2014</li> <li>8. Fotball-VM I Qatar 2022</li> <li>9. OL i Salt Lake City i 2002</li> <li>10. OL i London i 2012</li> <li>11. OL i Vancouver 2010</li> <li>12. Oppkjøpet av Newcastle United av et konsortium ledet av Saudi-Arabia</li> <li>13. LIV International Golf League 2022</li> </ol>



## VEDLEGG B - TABELL FOR ÅRSAKER

Nr.	Forfatter(e)	Tittel	Hvordan har forskningen bidratt til å forstå årsakene til sportsvasking?	Antall årsaker	Politisk motivert	Omdømme-/menneskerettighetsrelatert	Økonomisk/kommersielt motivert
1	Davis, Leon Plumley, Daniel Wilson, Rob	For the love of 'sportswashing'; LIV Golf and Saudi Arabia's push for legitimacy in elite sport	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Et ønske om å vise seg frem og bedre eget globale omdømme.</li> <li>2. Et ønske om å skape legitimitet og kredibilitet på globalt nivå</li> </ol>	2		2	
2	Jirouchova, Aneta	How countries use mega-events to sportswash human rights violations	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Et ønske om å forbedre landets internasjonale omdømme</li> <li>2. Dekke til eller avlede fra saker knyttet til seksuell trakassering, rasisme eller generell diskriminering</li> <li>3. Dekke til eller avlede fra saker knyttet til menneskerettighetsbrudd</li> <li>4. Et ønske om å skape eller forsterke en følelse av fellesskap og nasjonalisme i eget land</li> <li>5. Selv-promotering og fremvisning/reklamerer for eksempelvis høyteknologi (Kina)</li> </ol>	5		4	1
3	Kolden, Svanhild	OL og sportsvasking: Maktmisbruk, propaganda og fasade?	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Propaganda, ønske om å etablere løgner som sannhet i forbindelse med arrangement (Berlin 1936)</li> <li>2. Promotere det "nye" og "friske" Tyskland gjennom OL 1936</li> <li>3. Styrke og spre nazismen og det tyske idealet til resten av verden (Berlin 1936)</li> <li>4. Forbedre/renvaske/bygge opp sitt omdømme etter involvering i krigshandlinger (Moskva 1980)</li> <li>5. Glorifisere landets ressurser og kvaliteter og samle oppslutning for utenrikspolitikk (Moskva 1980)</li> <li>6. Selv-promotering av vertsby som et multikulturelt, forent og trygt samfunn (Vancouver 2010)</li> <li>7. Dekke til eller avlede fra vertslands involvering i krig (mot Afghanistan) (Vancouver 2010)</li> <li>8. Et ønske om å skape eller forsterke nasjonalfølelse gjennom sporten (Vancouver 2010)</li> <li>9. Promotere et bilde av eget land som en "priviligert" og "elitær" stat (Beijing 2022)</li> <li>10. Forandre/vrenge/pynte på bildet av hvordan staten behandler minoritetet (uygurere tente OL-ilden) (Beijing 2022)</li> </ol>	10	3	6	1
4	Søyland, Håvard Stamnes Moriconi, Marcelo	Qatar's multi-actors sports strategy: Diplomacy, critics and legitimisation	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Et ønske om å bringe folk sammen gjennom idrett og skape sterkere sosial samholdighet på nasjonalt nivå.</li> <li>2. Et ønske om å bruke idrett som et middel for å drive diplomati, forbedre og etablere forhold globalt</li> <li>3. Et ønske om å tiltrekke turister, investeringer og handel</li> </ol>	3		2	1
5	Fjell, Vegar	Sportsvasking i lysets hastighet	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Et ønske om å vise seg frem og bedre eget globale omdømme.</li> <li>2. Et ønske om å øke blant annet handel, turisme og diplomatiske bånd</li> <li>3. Et ønske om å skape legitimitet og kredibilitet</li> <li>4. Et ønske om å bruke store sportsmesterskap til å oppnå omdømmeendring både innenfor og utenfor egne landegrensener</li> <li>5. Et ønske om å forbedre politiske rammevilkår og utenrikspolitisk omdømme gjennom å bruke eksempelvis sport til å fremstå mer attraktive for samarbeidspartnere</li> </ol>	5		3	2

VEDLEGG B forts.

Nr.	Forfatter(e)	Tittel	Hvordan har forskningen bidratt til å forstå årsakene til sportsvasking?	Antall årsaker	Politisk motivert	Omdømme-/menneskerettighetsrelatert	Økonomisk/kommersielt motivert
6	Fruh, Kyle Archer, Alfred Wojtowicz, Jake	Sportswashing: Complicity and Corruption	1. Et ønske om å avlede oppmerksomheten fra moralsk overtredelse 2. Et ønske om å minimere den moralske overtredelsen 3. Et ønske om å normalisere den moralske overtredelsen 4. Et ønske om å infiltrere et samfunn/bli en del av et fellesskap hvor dette fellesskapet igjen vil forsvare den sportsvaskende aktøren	4		4	
7	Skey, Michael	Sportswashing: Media headline or analytic concept?	1. Et ønske om å fremme en nasjons agenda 2. Et ønske om å styre den globale, offentlige opinionen 3. Et ønske om å forme mellomstatlige forhold 4. Et ønske om å engasjere utenlandske befolkninger 5. Et ønske om å fremme en nasjon på global skala 6. Et ønske om å skape positive assosiasjoner til en stat/land fremfor å bare dekke over 7. Et ønske om å vise frem nazistenes styrke (OL Berlin 1936) 8. Et ønske om å fremme kommunismen under den kalde krigen (Sovjetunionen)	8	3	2	3
8	Roslender, Robin	The spread of sportswashing within top-flight football: a discussion of its underpinnings, mechanisms and probable consequences	1. Et ønske om å fremme et gunstig image og fremheve positive egenskaper innenfor det stadig mer konkurranseutsatte globale markedet 2. Et ønske om å avlede/vri oppmerksomhet bort fra menneskerettighetsbrudd	2		1	1
9	Boykoff, Jules	Toward a Theory of Sportswashing: Mega-Events, Soft Power, and Political Conflict	1. Et ønske om å distrahere og avlede oppmerksomhet fra urettferdige prosesser som gentrifisering, hjemløshet, overdreven politiaktivitet og rasjonalisere håndteringen av betente samfunnsproblemer (I demokratiske land, eksempel LA 2028) 2. Et ønske om å omskrive historie og forme narrativer som styrker eksisterende maktrelasjoner 3. Et ønske om å distrahere oppmerksomhet fra krigsnederlag (antikkenes Hellas) 4. Et ønske om å fremme politisk makt og nazistisk propaganda (Berlin 1936). 5. Et ønske om å distrahere fra lover som forfulgte LHBTQ+-samfunnet som møtte negativ internasjonal mediedekning (Sochi 2014). 6. Et ønske om å fremme patriotisme og nasjonal styrke (Sochi 2014). 7. Et ønske om å sende en melding til et internasjonalt publikum om at USA var "det tryggeste stedet i verden" samt omstrukturere og styrke ideer om "krigen mot terror" (Salt Lake City 2002) 8. Et ønske om å endre oppfatninger av Saudi-Arabia, både eksternt - i demokratiene der de etablerer seg - og innenlands, der saudiere kan føle stolthet for sitt land som en global maktfaktor og kulturell påvirker (Newcastle)	8	1	5	2
<b>Total</b>				<b>47</b>	<b>7</b>	<b>29</b>	<b>11</b>
<b>% av total</b>				<b>14,89</b>	<b>61,70</b>	<b>23,40</b>	

**VEDLEGG C - DATAOPPSUMMERINGSTABELL**

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Nr.	Forfatter(e)	Tittel	Utgiver	Utgivelsesår	Språk skrevet på	Fagfelleverv dert	Type medium	Type litteratur	Metode
1	Davis, Leon Plumley, Daniel Wilson, Rob	For the love of 'sportswashing'; LIV Golf and Saudi Arabia's push for legitimacy in elite sport	Routledge	2023	Engelsk	Ja	Artikkel	1. Teoretisk litteratur 2. Forskningslitteratur	1. Litteraturstudie 2. Kvalitativ casestudie
2	Jirouchova, Aneta	How countries use mega-events to sportswash human rights violations	University of Westminster (United Kingdom) ProQuest Dissertations Publishing	2022	Engelsk	Nei	Avhandling	1. Teoretisk litteratur 2. Forskningslitteratur	1. Litteraturstudie 2. Kvalitativ undersøkelse (intervjuer) 3. Kvalitativ casestudie
3	Kolden, Svanhild	OL og sportsvasking: Maktmisbruk, propaganda og fasade?	NTNU	2022	Norsk	Nei	Avhandling	1. Teoretisk litteratur 2. Forskningslitteratur	1. Litteraturstudie 2. Kvalitativ casestudie
4	Søyland, Håvard Stamnes Moriconi, Marcelo	Qatar's multi-actors sports strategy: Diplomacy, critics and legitimisation	London, England: SAGE Publications	2022	Engelsk	Ja	Artikkel	1. Praksislitteratur 2. Teoretisk litteratur 3. Forskningslitteratur	1. Diskusjonsinnlegg (discussion piece) 2. Kvalitativ casestudie
5	Fjell, Vegar	Sportsvasking i lysets hastighet	UiT	2023	Norsk	Nei	Avhandling	1. Teoretisk litteratur 2. Forskningslitteratur	1. Litteraturstudie 2. Kvantitativ casestudie
6	Fruh, Kyle Archer, Alfred Wojtowicz, Jake	Sportswashing: Complicity and Corruption	Routledge	2023	Engelsk	Ja	Artikkel	1. Praksislitteratur	1. Diskusjonsinnlegg (discussion piece)
7	Skey, Michael	Sportswashing: Media headline or analytic concept?	London, England: SAGE Publications	2022	Engelsk	Ja	Artikkel	1. Praksislitteratur 2. Teoretisk litteratur	1. Diskusjonsinnlegg (discussion piece) 2. Litteraturstudie
8	Roslender, Robin	The spread of sportswashing within top-flight football: a discussion of its underpinnings, mechanisms and probable consequences	BINGLEY: Emerald Group Publishing	2023	Engelsk	Ja	Artikkel	1. Praksislitteratur 2. Teoretisk litteratur	1. Diskusjonsinnlegg (discussion piece) 2. Litteraturstudie
9	Boykoff, Jules	Toward a Theory of Sportswashing: Mega-Events, Soft Power, and Political Conflict	CHAMPAIGN: Human Kinetics Publ Inc	2022	Engelsk	Ja	Artikkel	1. Praksislitteratur 2. Teoretisk litteratur 3. Forskningslitteratur	1. Diskusjonsinnlegg (discussion piece) 2. Kvalitativ casestudie

VEDLEGG C forts.

1	11	12	13	14	15
Nr.	Problemstilling/objektiv/formål	Hvordan defineres sportsvasking?	Hvilke ulike typer sportsvasking har blitt identifisert?	Hvilke konkrete hendelser/aksjoner/arrangementer er forsket på?	Hvordan har forskningen bidratt til å forstå årsakene til sportsvasking?
1	Å gi en forståelse av fremveksten av LIV Golf, en ny turnering innen profesjonell golf, finansiert av midler fra den saudiarabiske statens suverene formuefond, Public Investment Fund (PIF)	<p>Sportswashing is used to define the use of sport, by oppressive governments or leaders to legitimise their regimes and distract from human rights abuses (Fruh et al., 2022).</p> <p>"An attempt by a government to distract from its human rights record with prestigious sponsorship and hosting of events" (Amnesty)</p>	1. Sportsvasking som et middel for å forbedre/påvirke den aktive aktørens omdømme/status eksternt/globalt	1. LIV Golf	<p>1. Et ønske om å vise seg frem og bedre eget globale omdømme.</p> <p>2. Et ønske om å skape legitimitet og kredibilitet på globalt nivå</p>
2	Å analysere hvordan megaarrangementer brukes av vertsland for å dekke over brudd på menneskerettighetene	<p>By hosting a sporting event, buying or sponsoring athletic teams, or even by participating in the sport itself to enhance the country's reputation, an individual, group, business, or nationstate engages in the practice known as sportswashing (Blades, 2021). It is a deliberate attempt to change its international reputation by being identified with the worldwide reach of sports while trying to deflect attention from domestic political issues in the nation (Søyland, 2020).</p> <p>Begrepet ble først brukt av menneskerettighetsorganisasjoner som Amnesty International og Human Rights Watch.</p> <p>Countries tend to lean towards sportswashing to improve their reputation abroad by associating with sports rather than their domestic issues (Lenskyj, 2020) This regime is for example, but not limited to, used in China, Russia, and Qatar (Lenskyj, 2020).</p> <p>This approach is applied to important athletic events, with the argument that the Olympics or the World Cup of football provide great chances for nations to attempt to entice foreign investment and develop their tourism industries (Jiménez-Martínez and Skey, 2018).</p>	<p>1. Sportsvasking som et middel for å forbedre/påvirke den aktive aktørens omdømme/status eksternt/globalt</p> <p>2. Sportsvasking som et middel for å forbedre/påvirke den aktive aktørens omdømme/status internt/nasjonalt</p>	<p>1. Super Bowl</p> <p>2. Fotball-VM i Qatar i 2022.</p> <p>3. OL i Beijing i 2008</p> <p>4. OL i Beijing i 2022</p>	<p>1. Et ønske om å forbedre landets internasjonale omdømme</p> <p>2. Dekke til eller avlede fra saker knyttet til seksuell trakassering, rasisme eller generell diskriminering</p> <p>3. Dekke til eller avlede fra saker knyttet til menneskerettighetsbrudd</p> <p>4. Et ønske om å skape eller forsterke en følelse av fellesskap og nasjonalisme i eget land</p> <p>5. Selv-promotering og fremvisning/reklamering for eksempelvis høyteknologi (Kina)</p>

VEDLEGG C forts.

1	11	12	13	14	15
Nr.	Problemstilling/objektiv/formål	Hvordan defineres sportsvasking?	Hvilke ulike typer sportsvasking har blitt identifisert?	Hvilke konkrete hendelser/aksjoner/arrangementer er forsket på?	Hvordan har forskningen bidratt til å forstå årsakene til sportsvasking?
3	Å undersøke hvordan ulike OL har vært brukt av vertsland til å drive sportsvasking.	Fleire nasjonar og aktørar har sett nye måtar å nytte den sportslege arenaen på, måtar som kan bidrege til større pengestrøm, større makt og innflytelse. Då er størrelsen på sportsarenaen nemneverdig, nett fordi sporten verkar som knytpunkt mellom sporten og resten av verda. Her kjem dei olympiske leikane inn. Sidan OL tok til å eksistere har både størrelsen på arrangementet og interessa for det vekse. Fleire statsmakter har innsett kor viktig OL er i danninga av nye internasjonale forbindelsar, samt kor viktig det er i ivaretakinga av gamle, trufaste vennskap. Men i kjølvatnet av dei sportslege prestasjonane har det vokse ei større interesse for å gjere OL om til noko meir enn berre sport, og spesielt blant vertsnasjonane har det utvikla seg ein trend med å nytte seg av vertsrolla si til å stille seg sjølv i eit betre ljøs globalt sett. Vertsland skuldige i grove brot på menneskerettane har i større og større grad nytta seg av vertsrolla til å dekkje over for desse brota og samtidig teikne eit falsk glansbilete på seg sjølv. Dette kallast sportsvasking, og er ein stor trussel for den vidare eksistensen til OL	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Sportsvasking som et middel for å forbedre/påvirke den aktive aktørens omdømme/status eksternt/globalt</li> <li>2. Sportsvasking som et middel for å forbedre/påvirke den aktive aktørens omdømme/status internt/nasjonalt</li> <li>3. Sportsvasking som et middel for å påvirke og spre ideologi</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. OL i Berlin 1936</li> <li>2. OL i Moskva 1980</li> <li>3. OL i Vancouver 2010</li> <li>4. OL i Beijing 2022</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Propaganda, ønske om å etablere løgner som sannhet i forbindelse med arrangement (Berlin 1936)</li> <li>2. Promotere det "nye" og "friske" Tyskland gjennom OL 1936</li> <li>3. Styrke og spre nazismen og det tyske idealet til resten av verden (Berlin 1936)</li> <li>4. Forbedre/renvaske/bygge opp sitt omdømme etter involvering i krigshandlinger (Moskva 1980)</li> <li>5. Glorifisere landets ressurser og kvaliteter og samle oppslutning for utenrikspolitikk (Moskva 1980)</li> <li>6. Selv-promotering av vertsby som et multikulturelt, forent og trygt samfunn (Vancouver 2010)</li> <li>7. Dekke til eller avlede fra vertslands involvering i krig (mot Afghanistan) (Vancouver 2010)</li> <li>8. Et ønske om å skape eller forsterke nasjonalfølelse gjennom sporten (Vancouver 2010)</li> <li>9. Promotere et bilde av eget land som en "priviligert" og "elitær" stat (Beijing 2022)</li> <li>10. Forandre/vrenge/pynte på bildet av hvordan staten behandler minoritetet (uygurer tente OL-ilden) (Beijing 2022)</li> </ol>
4	Å beskrive måten Qatar effektivt har utnyttet sport og deres strategi for å tiltrekke seg oppmerksomhet og tilegne seg myk makt (soft power) på	The term sportswashing has been coined to describe how authoritarian states try to launder or whitewash their global reputation and cover up their abysmal human rights record through the glamour of sports (Lenskyj 2020).	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Sportsvasking som et middel for å forbedre/påvirke den aktive aktørens omdømme/status eksternt/globalt</li> <li>2. Sportsvasking som et middel for å forbedre/påvirke den aktive aktørens omdømme/status internt/nasjonalt</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Staten Qatar</li> <li>2. Fotball-VM i Qatar i 2022</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Et ønske om å bringe folk sammen gjennom idrett og skape sterkere sosial samholdighet på nasjonalt nivå.</li> <li>2. Et ønske om å bruke idrett som et middel for å drive diplomati, forbedre og etablere forhold globalt</li> <li>3. Et ønske om å tiltrekke turister, investeringer og handel</li> </ol>

VEDLEGG C forts.

1	11	12	13	14	15
Nr.	Problemstilling/objektiv/formål	Hvordan defineres sportsvasking?	Hvilke ulike typer sportsvasking har blitt identifisert?	Hvilke konkrete hendelser/aksjoner/arrangementer er forsket på?	Hvordan har forskningen bidratt til å forstå årsakene til sportsvasking?
5	Å belyse hvordan autoritære stater bruker vertskap av løp i Formel 1-verdensmesterskapet til å bedre sitt globale omdømme	<p>"Stater arrangerer eller sponsrer store idrettsarrangementer, klubber eller organisasjoner for å avlede oppmerksomheten vekk fra menneskerettighetsbrudd som staten kritiseres for» (Amnesty International)</p> <p>"Et fenomen som viser til når autoritære regimer forsøker å bedre eller dekke over sitt dårlige globale omdømme gjennom sport" (Lenskyj, 2020, s. 51).</p> <p>"Fenomenet der autoritære stater bruker sport til å forbedre eller dekke over et dårlig globalt omdømme, eller dekke over menneskerettighetsbrudd" (Fjell)</p>	<p>1. Sportsvasking som et middel for å forbedre/påvirke den aktive aktørens omdømme/status eksternt/globalt</p> <p>2. Sportsvasking som et middel for å forbedre/påvirke den aktive aktørens omdømme/status internt/nasjonalt</p>	<p>1. Autoritære staters arrangering av Formel 1-løp 1950-2023</p>	<p>1. Et ønske om å vise seg frem og bedre eget globale omdømme.</p> <p>2. Et ønske om å øke blant annet handel, turisme og diplomatiske bånd</p> <p>3. Et ønske om å skape legitimitet og kredibilitet</p> <p>4. Et ønske om å bruke store sportsmesterskap til å oppnå omdømmeendring både innenfor og utenfor egne landegrenser</p> <p>5. Et ønske om å forbedre politiske rammevilkår og utenrikspolitisk omdømme gjennom å bruke eksempelvis sport til å fremstå mer attraktive for samarbeidspartnere</p>
6	<p>1) Å gi en redegjørelse for arten av sportsvasking</p> <p>2) Å gi en redegjørelse for den særegne feilhandlingen sportsvasking er</p>	<p>In the case of sportswashing, the way attention is routed away from the moral violation is through sport. Because sport engages the passions of so many people and because sport commands a huge amount of attention, it has become a valuable strategic vehicle for navigating the fundamental dynamic between a moral violation and the desire for that violation not to be attended to by others.</p> <p>The way that sportswashing seeks to address a moral violation essentially involves an audience, and it is therefore common to conceive of sportswashing as concerning primarily reputational effects, an exercise in re-branding to shed an undesirable association. The moral violation is, after all, something the sportswasher conceives of as problematic primarily because of the way it is known to others and condemned by them—it is a moral stain in need of washing.</p>	<p>1. Sportsvasking som et middel for å forbedre/påvirke den aktive aktørens omdømme/status eksternt/globalt</p> <p>2. Sportsvasking som et middel for å forbedre/påvirke den aktive aktørens omdømme/status internt/nasjonalt</p> <p>3. Sportsvasking som et middel for å påvirke og spre ideologi</p>	<p>1. Fotball-VM i Qatar 2022</p> <p>2. Fotball-VM i Argentina 1978</p> <p>3. Fotball-VM i Italia 1934</p> <p>4. OL i Berlin 1936</p> <p>5. PSG eid av Qatar</p> <p>6. Newcastle United eid av Saudi-Arabia</p> <p>7. Chelsea eid av Roman Abramovich med sterke bånd til regjeringen i Russland</p>	<p>1. Et ønske om å avlede oppmerksomheten fra moralsk overtredelse</p> <p>2. Et ønske om å minimere den moralske overtredelsen</p> <p>3. Et ønske om å normalisere den moralske overtredelsen</p> <p>4. Et ønske om å infiltrere et samfunn/bli en del av et fellesskap hvor dette fellesskapet igjen vil forsvare den sportsvaskende aktøren</p>

VEDLEGG C forts.

1	11	12	13	14	15
Nr.	Problemstilling/objektiv/formål	Hvordan defineres sportsvasking?	Hvilke ulike typer sportsvasking har blitt identifisert?	Hvilke konkrete hendelser/aksjoner/arrangementer er forsket på?	Hvordan har forskningen bidratt til å forstå årsakene til sportsvasking?
7	<p>1) Å spore koblingene mellom idrett og andre former for "washing" og identifisere likheter og forskjeller i disse tilnærmingene</p> <p>2) Å plassere sportsvasking innenfor den bredere litteraturen om idrett og propaganda, myk makt (soft power), diplomati og stedsprofilering</p> <p>3) Å vurdere nytten av sportsvasking, både i analytiske og praktiske termer</p>	<p>'using...sports megaevents to try to launder your reputation on the world stage' (Jules Boykoff)</p>	<p>1. Sportsvasking som et middel for å forbedre/påvirke den aktive aktørens omdømme/status eksternt/globalt</p> <p>2. Sportsvasking som et middel for å forbedre/påvirke den aktive aktørens omdømme/status internt/nasjonalt</p> <p>3. Sportsvasking som et middel for å påvirke og spre ideologi</p>	<p>1. Oppkjøpet av Newcastle United av et konsortium ledet av Saudi-Arabia</p> <p>2. Friidrettsarrangementet i Baku, Aserbadsjan i 2015</p> <p>3. Arrangering av etappe av Giro D'Italia i Israel.</p> <p>4. Tennisarrangementer i Saudi-Arabia.</p> <p>5. Treningsleir for den engelske fotballklubben Leeds United i Myanmar.</p> <p>6. Arrangering av fotball-VM i Russland (2018)</p> <p>7. Arrangering av fotball-VM i Qatar (2022).</p> <p>8. Eierskapet til Manchester City Football Club av Abu Dhabi United Group fra De Forente Arabiske Emirater</p> <p>9. OL i Berlin 1936</p> <p>10. OL i Beijing 2008</p> <p>11. Sovjetisk investering i sportsprogrammer og arrangementer under den kalde krigen</p>	<p>1. Et ønske om å fremme en nasjons agenda</p> <p>2. Et ønske om å styre den globale, offentlige opinionen</p> <p>3. Et ønske om å forme mellomstatlige forhold</p> <p>4. Et ønske om å engasjere utenlandske befolkninger</p> <p>5. Et ønske om å fremme en nasjon på global skala</p> <p>6. Et ønske om å skape positive assosiasjoner til en stat/land fremfor å bare dekke over</p> <p>7. Et ønske om å vise frem nazistenes styrke (OL Berlin 1936)</p> <p>8. Et ønske om å fremme kommunismen under den kalde krigen (Sovjetunionen)</p>

VEDLEGG C forts.

1	11	12	13	14	15
Nr.	Problemstilling/objektiv/formål	Hvordan defineres sportsvasking?	Hvilke ulike typer sportsvasking har blitt identifisert?	Hvilke konkrete hendelser/aksjoner/arrangementer er forsket på?	Hvordan har forskningen bidratt til å forstå årsakene til sportsvasking?
8	<p>Å diskutere ulike aspekter ved spredningen av sportsvasking innen toppfotball, identifisere motivasjonene til sportsvaskings talsmenn, hva som tilbys fotballklubber, deres tilhengere og lokalsamfunn, og hvordan det samsvarer med den moderne fotballens natur.</p>	<p>Currently a pejorative term, conceptually sportswashing refers to the combination of sports and washing and identifies practices designed to create a favourable impression at odds with what might otherwise occur. In the case of top-flight football sportswashing entails washing (or laundering) negative behaviour(s) in the glamour associated with the world's most popular sport. Although an activity that can be pursued by an individual, group or organisation, sportswashing by nation-states has become a major concern in connection with top-flight football. It entails a nation-state providing generous financial support for sporting organisations and events, with the intent to divert or deflect attention away from unacceptable activities it is pursuing. In designating such initiatives as examples of sportswashing, critics seek to focus attention on what are asserted to be unacceptable behaviour(s). (Mahoney et al., 2013).</p>	<p>1. Sportsvasking som et middel for å forbedre/påvirke den aktive aktørens omdømme/status eksternt/globalt</p>	<p>1. PSG 2. Manchester City 3. Newcastle United</p>	<p>1. Et ønske om å fremme et gunstig image og fremheve positive egenskaper innenfor det stadig mer konkurranseutsatte globale markedet 2. Et ønske om å avlede/vri oppmerksomhet bort fra menneskerettighetsbrudd</p>



VEDLEGG C forts.

1	11	12	13	14	15
Nr.	Problemstilling/objektiv/formål	Hvordan defineres sportsvasking?	Hvilke ulike typer sportsvasking har blitt identifisert?	Hvilke konkrete hendelser/aksjoner/arrangementer er forsket på?	Hvordan har forskningen bidratt til å forstå årsakene til sportsvasking?
9	<p>Å presentere en solid definisjon av sportsvasking og bygge videre på myk makt-tilnærmingen for å analysere megaarrangementer som OL og verdensmesterskapet og skape en typologi for sportsvasking</p>	<p>I define sportswashing as a phenomenon whereby political leaders use sports to appear important or legitimate on the world stage while stoking nationalism and deflecting attention from chronic social problems and human-rights woes on the home front. Sportswashers use mega-events to try to foment national prestige and to convey economic or political advancement. Sportswashing can emerge in both authoritarian and democratic political spaces. It is a social relationship that entangles multiple audiences, both international and domestic; sportswashing can target a country's internal population as much as an external, global public (Jules Boykoff).</p> <p>Menneskerettighetsforkjemperen Rebecca Vincent brukte begrepet "sportswashing" i en pressemelding for Sport for Rights (2015) før friidrettsarrangementet i Baku, Aserbadsjan: "Forsøker å distrahere fra sin menneskerettighetsrekord ved å sponse prestisjetunge arrangementer og være vertskap for dem."</p>	<p>1. Sportsvasking som et middel for å forbedre/påvirke den aktive aktørens omdømme/status eksternt/globalt</p> <p>2. Sportsvasking som et middel for å forbedre/påvirke den aktive aktørens omdømme/status internt/nasjonalt</p> <p>3. Sportsvasking som et middel for å påvirke og spre ideologi</p>	<p>1. OL i Los Angeles i 2028</p> <p>2. Friidrettsarrangementet i Baku, Aserbadsjan i 2015</p> <p>3. OL i antikkens Hellas, 416 år før vår tidsregning.</p> <p>4. OL i Berlin 1936</p> <p>5. OL i Beijing I 2008</p> <p>6. OL i Beijing 2022</p> <p>7. OL i Sochi I 2014</p> <p>8. Fotball-VM I Qatar 2022</p> <p>9. OL i Salt Lake City i 2002</p> <p>10. OL i London i 2012</p> <p>11. OL i Vancouver 2010</p> <p>12. Oppkjøpet av Newcastle United av et konsortium ledet av Saudi-Arabia</p> <p>13. LIV International Golf League 2022</p>	<p>1. Et ønske om å distrahere og avlede oppmerksomhet fra urettferdige prosesser som gentrifisering, hjemløshet, overdreven politiaktivitet og rasjonalisere håndteringen av betente samfunnsproblemer (I demokratiske land, eksempel LA 2028)</p> <p>2. Et ønske om å omskrive historie og forme narrativer som styrker eksisterende maktrelasjoner</p> <p>3. Et ønske om å distrahere oppmerksomhet fra krigsnederlag (antikkens Hellas)</p> <p>4. Et ønske om å fremme politisk makt og nazistisk propaganda (Berlin 1936).</p> <p>5. Et ønske om å distrahere fra lover som forfulgte LHBTQ+-samfunnet som møtte negativ internasjonal mediedekning (Sochi 2014).</p> <p>6. Et ønske om å fremme patriotisme og nasjonal styrke (Sochi 2014).</p> <p>7. Et ønske om å sende en melding til et internasjonalt publikum om at USA var "det tryggeste stedet i verden" samt omstrukturere og styrke ideer om "krigen mot terror" (Salt Lake City 2002)</p> <p>8. Et ønske om å endre oppfatninger av Saudi-Arabia, både eksternt - i demokratiene der de etablerer seg - og innenlands, der saudiere kan føle stolthet for sitt land som en global maktfaktor og kulturell påvirker (Newcastle)</p>